Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 161 | Łódź, Poniedziałek, 13 lipca 1931 r. | נײַנטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג כ״ח תמוז תרצ״א | № 161

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

היינט ווערט געשלאסען דער קאנגרעס

ווייצמאנס שטאנדפונקט האט געזיגט אין דער פאליטישער קאמיסיע.—וועגען פארמולירונג פון דער ענד-ציל-רעזאלוציע

רעוויזיאניסטען דראהען מיט פערלאזען דעם קאנגרעס

פראפ. ווייצמאנס שטאנדפונקט

בנוגע די הויפט-פרינציפען פון דער ענד-ציל רעזאלוציע

באזעל, 12 (י. ט. א. טעלעגראפיש). אויף דער געמיינזאמער זיצונג פון דער פערמאנענץ-קאמיסיע מיט דער פאליטישער קאמיסיע, וואס האט געדויערט שבת א גאנצע נאכט איז געפיהרט געווארען א לײַדענשאפטליכע דעבאטע איבער דער ענדציל-רעזאלוציע.

פראפ. ווייצמאן האט געהאלטען א לענגערע רעדע אין וועלכע ער האט בעגרינדעט זיין שטאנדפונקט בנוגע די הויפט-פרינציפען פון דער ענד-ציל-רעזאלוציע. ווייצמאן איז געגען איינשליסען אין דער רעזאלוציע וועגען שאפען א יודישע מעהרהייט אין ארץ-ישראל. ער האט דאבײַ שטארק פארטיידיגט דעם פרינציפ פון פאריטעט אלס יסוד פון דער רעזאלוציע. ווייצמאן איז אויך געגען אונקלארען זאך פון דער רעזאלוציע בנוגע די היסטארישע גרעניצען פון ארץ-ישראל.

פאליטישע קאמיסיע צוריקגעצויגען די 1-טע פארמולירונג

פון דער ענד-ציל-רעזאלוציע

באזעל, 12 (י.ט.א. טעלעגראפיש) די פאליטישע קאמיסיע האט צוריקגעצויגען די פארמולירונג פון דער ענד-ציל-רעזאלוציע, אז דער ציוניזם שטרעבט צו שאפען א יודישע מעהרהייט אין א״י, דערצו זאל האבען מיטגעווירקט א דעפעשע, וואס איז אנגעקומען פון ועד הלאומי אין א״י, אז דער קאנגרעס זאל זיין זעהר פארזיכטיג אין דער פארמולירונג פון די רעזאלוציעס.

באזעל, 12 (י.ט.א. טעלעגראפיש) נאך דער געמיינזאמער זיצונג צווישען דער פערמאנענץ- און פאליטישע קאמיסיעס, האט די פאליטישע קאמיסיע אפגעהאלטען א בעזונדערע בעראטונג וועגען דער פארמולירונג פון דער ענד-ציל-רעזאלוציע.

א הכחשה פון פראפ. ווייצמאן

באזעל, 12 (י.ט.א. טעלעגראפיש) פראפ. ווייצמאן האט געגעבען דעם פארשטעהער פון י.ט.א. אן ערקלערונג, אז עס איז נישט אמת, אז ער זאל האבען מיטגעווירקט צום אפלייגען די אינסטרוקציעס פון קאלאניאל-אמט וועגען אדורכפיהרען דעם ענטוויקלונגס-פלאן.

בודזשעט פון דער יוד. אגענץ

באזעל, 12 (יטא טעלעגראפיש) דער בודזשעט פון דער יודישער אגענץ איז פארגעזעהן אויף 240,000 פונט אין היינטיגען יאהר.

פלענאר-זיצונג פון שבת ביינאכט

באזעל 12 (יט״א טעל.) אויף דער פלענאר זיצונג פון קאנגרעס שבת ביינאכט איז אפגעשטימט געווארען די רעגולאציע פון דער קאלאניזאציע-קאמיסיע.

די אפשטימונג פון דער פאליטישער רעזאלוציע איז אפגעלעגט געווארען אויף זונטאג נאכמיטאג.

אין דער פאליטישער קאמיסיע איז נאך נישט געקומען צו קיין הסכם בנוגע דער ענדציל-רעזאלוציע.

היינט ווערט דער קאנגרעס געשלאסען

באזעל 12 דער קאנגרעס וועט געשלאסען ווערען זונטאג, אדער מאנטאג.

אפגעשטימט די רעזאלוציעס

באזעל 12 (יט״א טעלעגר.) היינט אין אוועגד איז פארגעקומען א פלענאר-זיצונג אויף וועלכע ס׳זענען אפגעשטימט געווארען די רעזאלוציעס.

א הייסע דיסקוסיע איז פארגעקומען בעת דער אפשטימונג ארום דער עליה-פראגע.

די עליה-קאמיסיע האט געפאדערט, אז אין די פאלעסטינע-אמטען זאלען זיין פארטרעטען פארשטייער פון די בעזונדערע גרופירונגען, לויט דעם פראפא ציע-שליסעל פון דעם איצטיגען קאנגרעס.

די לינקע זענען געווען געגען דעם, און געפאדערט, ס׳זאל בלייבען, ווי ביז איצט.

מיט 111 שטימען געגען 76 האט מען אפגעווארפען די רעזאלוציע פון די לינקע און אנגענומען דעם פריהערדיגען פארשלאג פון דער עליה-קאמיסיע.

מ׳האט ערקלערט א הפסקה אויף א פאר שעה, ווייל די פאליטישע קאמיסיע איז נאך נישט פערטיג מיט איהרע רעזאלוציעס.

זיצונג פון דעם אדמיניסטראטיווען קאמיטעט פון דער אגענץ

באזעל 12 (יט״א טעלעגר.) היינט אין אוועגד איז זיך צונויפגעקומען אויף א זיצונג דער אדמיניסטראטיווער קאמיטעט פון דער יודישער אגענץ.

איז דער רעזאלוציע ענד-ציל

ארויסגעווארפען דעם זאץ וועגען א יודישער מעהרהייט

באזעל 12 (טעל.) נאך א האלבער נאכט איז דער קאנגרעס צוגעטראטען צום אפשטימען רעזאלוציעס.

קודם כל — די רעזאלוציע וועג יטא-אינטערוויאו. די פאלעסטינא-קאמיטע האט ארויסגעווארפען דעם זאץ וועגען א יודישער מעהרהייט אין דער רעזאלוציע וועגען ענד-ציל.

היות די לינקע פאדערען, אז דער קאנגרעס זאל אריבער צו דער טאג-ארדנונג איבער דער רעזאלוציע וועגען ענד-ציל, זאמלען די רעוויזיאניסטען אונטערשריפטען וועגען א נאמענטליכע אפשטימונג.

אויב דער קאנגרעס וועט אפווארפען די רעוויזיאניסטישע רעזאלוציע, וועלען די רעוויזיאניסטען פארלאזען די זיצונג פון קאנגרעס.

מארגען רעכענט מען, וועט דער קאנגרעס געשלאסען ווערען.

קופאן № 9

2-טע סעריע

פון גרויסען

פרעמיען-קאנקורס

— פון —

„נייעם פאלקסבלאט"

כדי זיך צו בעטייליגען אין פרעמיען-קאנקורס איז געניג צוצושטעלען בלויז 30 קופאנען.

ווארשאווער ראש הקהל זאל געוועהלט ווערן דורך א גורל

ווארשא, 12. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אזוי-ווי לויט׳ן געזעץ דארף זיך אין דער קהלה בעטייליגען אויך א רב, וועט אלס דער רב זיין בעשטימט הרב ריטשעוואל. אזוי-ווי הרב ריטשעוואל איז א געגנער פון דער „אגודה" און ער וועט שטימען מיט די ציוניסטען איז מעגליך, אז די ציוניסטען מיט דער „אגודה" זאלען האבען די זעלבע צאהל שטימען (8 און 8) און דער ראש הקהל וועט דאן ווערען געוועהלט דורך א גורל.

דער ענין פרנס בידערמאן אין דער ווארשאווער קהלה

ווארשא, 12. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). ס׳איז נאך נישט קלאר, צי בידערמאן וועט זיין צוריק פרנס צי נישט, דאס וועט דארפען בעשטימען די מאכט.

חדר חב״ד בשורה טובה חדר חב״ד

פאר באלוט, ראדאגאשטש און אלטשטאט!

ס׳ווערט געעפענט א שטרענג רעליגיעז חדר מיט א שילע ביז 7 אדזיאלען דורך דעם בעוואוסטען מלמד מענדעל אבראמאוויטש, זגערזשער 42. ס׳ווערט שוין איינגעשריבען קינדער אויף דעם נייעם שול-יאהר.

וכל הקודם זכה!

אייז

יעדען קוואנטום

צו ביליגע פרייזען

ליפערט

Lodownia Południowa 22

tel. 190-48 i 191-26.

מודעה לאפרושי מאיסורא

יודען, איהר זאלט אנזאגען זיך אבהיטען פון עסען טרפות, אין די האלע רוג וושכאדניא און רוג וואלבארסקא, ביי די 1-טע צווי טישלעך לינקע זייט, ווי מען קומט אריין אין די האלע פון וושכאדניא גאס ביי משה ברענזל און יארע קופערמאן טאר מען נישט קויפען געשאכטענע עופות אלס כשר, דאס זעלבע ביי משה ברזשיסקי וושכאדניא 3 איז נישט כשר, און בכלל מוז מען אכטונג געבען. די געשאכטענע עופות אהן באנדעראל אויף א פיסעל איז דאס עוף נבלה וטרפה, זאל מען שטרענג אבהיטען נישט קויפען אהן באנדעראל.

3869 ראבינאט און ועד הכשרות.

גאסטראלען פון דער

ווילנער טרופע

XVI יאר XVI יאר

15-יעריקער יובל-טורנע אנפ. מ. מזאה.

לאדזשער שטאט-טעאטער

מאנטאג, 13. יולי, 9 אוונט	שווארצע געטא
דינסטאג, 14. יולי, 9 אוונט	ביינאכט אויפן אלטן מארק
מיטוואך, 15. יולי, 9 אוונט	די ברויט-מיהל
דאנערשטאג 16 יולי, 9 אוונט	קדוש השם

פרייזען פון 50 גר. ביז 2.60 זל.

קירצליך פרעמיערע: „200,000" (גרויסע געווינס) פון שלום עליכם

רעזשי: י. ראטבוים דעקאר. און קאסטיומען: אנדזשיי פראנאשקא מוזיק: הענעך קאן. לידער-טעקסטן: מ. בראדערזאן.

הבעת תודה

הננו מדגישים בזה תודתנו החמה למר

ברוך יהודא נ״י דראטשינסקי

שו״ב דפה, בעד נדבתו לזכר נשמת אשתו מרת חנה ע״ה, ע״ח עזבון שהנחה עבור מוסדינו. ועד ישיבת „מחזיקי הדת"

לודז, סאלנא 7.

איבערציגעבען

א מעבלירט צימער ביי אן אנשטענדיגער פאמיליע מיט אלע בעקוועמליכקייטען, בענוצען זיך מיט דער קוך, עווענטועל אבצוגעבען אויף לאזשי, צו ערפאהרען ציגעל-גאס 6 וואוינונג 25.

דעפיציט 76,800,000 זלאטעס
אין דעם מלוכה-בודזשעט פאר'ן לעצטען קווארטאל

וו א ר ש א, 12 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין לעצטען קווארטאל איז געווען א דעפיציט אין מלוכה-בודזשעט 76,800,000 זל.

רעוויזיע אין דער ווילנער ווייסרוסישער שול

ו י ל נ ע, 12 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין ווילנע האט מען דורכגעפיהרט א רעוויזיע אין דער ווייס-רוסישער שול.

4 פערזאן זענען ארעסטירט.

געגען סאלאניקער פאגראם
א חרם אויף הארפוער אתרונגים

ו א ר ש א, 12. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). רבנים קלויבען אונטערשריפטען אז מ'זאל פערבאטען אתרוגים פון קארפו, צוליב די בלוטיגע געשעהענישען אין סאלאניקי.

בעשלוס פון דער „אגודה" וועגען ווארשאווער ראש הקהל

ווארשא, 12. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). די „אגודה" האט ענדגילטיג בעשלאסען, אז אלס פארזיצער פון דער קהלה-פערוואלטונג זאל ווערען געוועהלט מאזור.

א דעמאנסטראציע געגען דייטשלאנד אין פאמערן

פ א מ ע ר ן, 12. (טעלעפאניש). אין פאמערן איז היינט פארגעקומען א קריגס-מארש געגען דייטשלאנד וואס איז ארגאנזירט געווארען אלס אנ'ענטפער קעגען דעם מארש פון די היטלער-לייט אין דאנציג.

אין דעם מארש האבע זיך דער—עיקר בעטייליגט די ארגאניזאציעס פאר מיליטערישער צוגרייטונג.

ארבייטער האבען געוואונען דעם שטרייק אין גראדנע

ג ר א ד נ ע, 12. (טעלעפאניש). אין גראדנע האבען די ארבייטער געוואונען דעם שטרייק אין דער עלעקטראווניע און דער [illegible]ער-ליישונג און זענען צוריק צוגעטראטען צו דער ארבייט.

—~=:§:=—

„ווער האט מוט צו שיסען יודען"
סענסאציאנעלער פראצעס פאר דערשיסען 7 אונשולדיגע יודען אין טשעכיען

אין פראג קומט איצט פאר א פראצעס צוליב א מאסען-מארד וועלכער איז בעגאנגען געווארען מיט 12 יאהר צוריק איבער 7 יודישע יונגעלייט אין דער סלאוואקיי. דעמאלט זענען פארגעקומען די בלוטיגע קאמפען צווישען די אונגארן און טשעכיען.

נעבען קאשיץ האבען געוואוינט צוויי יודישע פאמיליעס לעווקאוויטש און פליישער דאס דארף איז געווען אין פייער פון די קאמפען, דאס דארף איז איבערגעגאנגען פון די אונגארן צו די טשעכען און צוריק. דעם 12 יוני האבען די טשעכען פערנומען דאס דארף און די אונגארן זענען אנטלאפען. די 2 יודישע פאמיליעס האבען זיך בעהאלטען אין די קעלערען.

די טשעכישע לעגיאניסטען האבען קודם-כל אנגעהויבען צו ראבעווען און האבען קודם כל ארעסטירט 4 ברידער פליישער און 3 ברידער לעווקאוויטש. די פליישערס האבען ביי זיך געהאט 15 טויזענד קראנען און די לעווקאוויטשעס 9 טויזענד קראנען.

די 7 יודישע יונגעלייט זענען אפגעפיהרט געווארען צום קאמענדאנט וועלכער האט ערקלערט, אז געגען די יודען וועט געפיהרט ווערען אן אויספארשונג ווייל זיי ווערען בעשולדיגט אין שפיאנאזש. דערווייל בלייבען זיי זיצען. ווי נאר דער קאמענדאנט איז אוועקגעגאנגען איז צום פערטרעטער פון קאמענדאנט געקומען דער סערזשאנט יא[illegible]לאוו האראק, און האט ערקלערט, אז ער האט בעקומען א בעפעהל, אז ער זאל אפפיהרען די ארעסטירטע יודען מיט אנ'עסקארט. די [illegible] זענען אוועקגעפיהרט געווארען און מיטען וועג האט האראק געפרעגט זיינע זעלנער: „ווער האט מוט צו דערשיסען די יודען?". אזוי ווי ער האט ארויסגערעדט די דאזיגע ווערטער האט ער אויסגעשאסען און איינער פון די ארעסטאנטען איז געפאלען א טויטער. באלד האט זיך דערהערט א זאלפ און אלע איבעריגע אומשולדיגע 6 יודען זענען געפאלען טויטע. האראק האט אלע בערויבט און זיי קריגמאל גארנישט אזויעק צו זיך אין דער פארמאציע.

ערשט מיט 14 חדשים שפעטער האט דער מיליטערישער פראקוראר אין [illegible] ארייגעטראגען אנ'אנקלאגע געגען דעם גאנצען עסקארט.

קיינער איז נישט אפילו ארעסטירט געווארען.

דער אדוואקאט פון די מערדער האט זיך ערלויבט אויפ'ן פראצעס צו זאגען: „מ'דארף נישט קוקען אויף די יודישע מאמעס וואס וויינען דא, מיר מוזען זיך דערמאהנען אין די טשעכישע מאמעס, וועלכע וויינען צוליב דעם, וואס די דערשאסענע זענען געווען שפיאנען, אנדערש האט מען נישט געקענט טון".

דאס געריכט האט דעמאלט פערמשפט די מערדער אינגאנצען אויף איין יאהר תפיסה און [illegible] לעגט דאס אויספיהרען די שטראף, אזא „געריכטען "אורטייל האט דאס טשעכישע געריכט ארויסגעגעבען אויף די מערדער פון 7 הילפסלאזע יודען. דער פראצעס האט געזאלט פארקומען נאך אין אנ'אנדער אינסטאנץ. אבער, האראק איז דערווייל אנטלאפען קיין אמעריקא.

מיט עטליכע חדשים צוריק איז ער צוריקגעקומען. די טשעכישע רעגירונג איז שוין איצט איבערצייגט אין [illegible] האראקס שולד און ער איז ווידעראמאל ארעסטירט געווארען און איצט שטעהט ער פאר'ן געשוואוירענעם געריכט אין פראג.

אפשר וועט איצט קומען דער אורטייל פאר'ן בלוט פון 7 אומשולדיגע יודען.

מלוכה-פרעזידענט אויף אורלויב

וו א ר ש א, 12 (טעלעפאניש) געכטען איז דער מלוכה-פרעזידענט פראפ. מאשטשיצקי ארויס געפאהרען אויף אורלויב קיין וויסלע, שלעזיע.

נעגען שוויים פון פיס

אין אדמיניסטראציע נוצט נאר דעם שוין 20 יאהר בעוואוסטען פראשעק אדער פלאסטער „ראדיקאל" פרייז נור 30 גראשען. נוצט נישט קיין אנדערע עהנליכע נאכמאכונגען, וועלכע ברענגען קיין נוצן, און שאדען די פיס און נוצט נאר מיט מיין שטעמפעל אויך א גוט מיטעל צו וואנצען און שווארצע ווערים פרייז 50 גראשען, אויך פליץ „ראדיקאל" וואשט אפ שמוץ אין פלעקען פון אלע קאלירטע שיך. פרייז 70 גר. א פלעשעל

צו בעקימען ביים צייטונגס-פערקויפער

וועלביארזש, אלטשטאדט 1

פאדערט נאר מיט מיין שטעמפעל.

ספארט = בעוועגונג

פוסבאל
נעכטיגע ליגע-מעטשען

אין גאנצען לאנד זענען נעכטען פארגעקומען 4 ליגע-מעטשען וועלכע האבען געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען:

ל.ק.ס. — גארבארניא 2:1

ל.ק.ס. האט ווידער מיטגעבראכט פון קראקא א פערלוסט פון צוויי פונקטען און דאס פערדינט פערשפילט. גארבארניא האט געהאט פיל מעהר פון שפילען און איז אין אלע הינזיכטען געווען בעסער פון ל.ק.ס.

פאגאן — לעגיא 1:2

אין לעמבערג האט „פאגאן" געהאט פאר א גאסט די שטארקע ווארשעווער „לעגיא". „פאגאן" געהט כסדר פאראויס, נאך די מפלות וואס זי האט בעליטען ביי ד ערשטע מייסטערשאפט-מעטשען. דער זיג איבער "לעגיא" האט ארויסגערופען א סענסאציע אין דער ספארט-וועלט.

ווארטא — רוך 1:6

אזוי ביי יעדע מייסטערשאפט-שפילען איז אויך דאס יאהר "רוך" געגאנגען אין אנהויב פאראויס ביז צום אויבענאן פון דער טאבעלע, איצט הויבט זי אן צו פאלען און פערשפילט כסדר.

ווארשאוויאנקא — לעגיא 1:5

א שעהנעם זיג האט ווארשאוויאנקא אפגעהאלטען איבער דער יונגסטער ליגע-מאנשאפט.

מייסטערשאפטס - מעטשען פון „א"-קלאס אין לאדז

הכח — בושא 1:3

א הערליכען זיג האט אפגעהאלטען די יודישע מאנשאפט איבער „בושא", אין פאביאניץ אין די יודישע ספארט-קרייזען האט מען זיך שטארק געשראקען פאר דעם מעטש, ווייל בושא איז בעקאנט מיט איהר ברוטאלען שפילען בעזונדערס אויף איהר אייגענעם באדען.

דער זיג פון „הכח" ווערט נאך געשטארקט דערמיט וואס ל.ט.ס.ג. וואס האלט דעם ערשטען פלאץ אויף דער טאבעלע האט נעכטען איהר מעטש נישט געוואונען.

ל.ט.ס.ג. — ווידזעוו 1:1

די ארבייטער-מאנשאפט ווערט א געפעהרליכער געגנער פאר אלע ערשטקלאסיגע קלובען.

ארקאן — ל.ק.ס. 0:4

דאס שפילען איז אבסאלוט נישט געווען אינטערעסאנט, ארקאנס זיג איז א פערדינטער.

ו.ק.ס. — פ.ק.ס. 1:2

מייסטערשאפט פון „ב"-קלאס

סאקאל (פאביאניץ) — מכבי (לאדז) 1:2

טרומפעלדאר — מארגענשטערן 1:4

א יודישער גבור אין לאדז

אין לאדז האט זיך בעזעצט א געוויסער מענדעל קראוזער פון [illegible] דער דאזיגער קראוזער איז אינגאנצען אלט 21 יאהר און איז בעקאנט אלס דער שטארקסטער יוד, און גוטער ספארטלער אין גאנץ גאליציען. ער איז א שילער פון דעם בעקאנטען ספארט-לעהרער ד"ר יאן גוט, ער טרענירט אין באקס. שווער-אטלעטיק, און בעזונדערס ספעציאליזירט אין פראנצויזישען רינגקאמף.

קראוזער וועגט 108 קילא. ווי מען [illegible]סט איז קראוזער אריינגעטרעטען אין לאדזער „בר-כוכבא", וועלכע וואלט אזויארום בעקומען א זעהר ווערטפולען ספארטסמאן.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאן.

גאסטראלען פון ווארשאווער אפערעטען-סטאר-ארטיסטען

היינט, מאנטאג, ד. 13-טען, 9 אווענט

פאפולערע פארשטעלונג פון 50 גר. ביז 1.50 זל.

אויפ'ן וועג קיין בוענאס-איירעס

(אונטער די רויטע לאמטערן)

אין 3 אקטען מיט א פראלאג מיט פיל נומערן געזאנג און טענץ.

מארגען, דינסטאג **פון ווייטען סיביר** (סאניע די אנארכיסטקע)

אין פארברייטונג דער לעצטער אפערעטען-שלאגער „דער בלינדער פאיאץ"

ס'ווערט פערקויפט גאנצע פארשטעלונגען צו ביליגע פרייזען, ווי אויך פאר גרופען און פעראיינען טיילווייזע בילעטען צו יעדע פארשטעלונג.

קלאנג-קינא-טעאטער

אימפעריא

היינט פרעמ'ערע! דער געניאלער קאמיקער פון עקראן

Buster Keaton

אין זיין בעסטער קלאנג=זינגענדער קרעאציע אלס טויוענט און איין פאסיזונג, שטענדיג טרויעריגען מענש, וועלכער דערפרעהט אלעמען ביז טרעהרען.

רעזשי: **Fred Niblo**

אין די איבריגע ראלען: Anita Page, Robert Montgomery

אויסער'ן פראגראם: די פרעכטיגע קאמעדיע א. נ. „ים=העלדען" מיט די בעריהמטע קאמיקער **LAUREL i HARDY**

רעזשי: **Fred Niblo**

דער זאל איז ווענטילירט .·. פאפולערע פרייזען פון די פלעצער .·. אויף ערשטען סעאנס זענען די פרייזען 50 גר. און 1 זל.

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 13 יולי 1931

לאדז, 13 יולי 1931

ווי לאנג
וועט אנהאלטען דער איצטיגער קריזיס?

הענרי פארד האט אין אן'אינטערוויו ערקלערט, אז דער עקאנאמישער קריזיס וואס הערשט איצט אויף דער גאנצער וועלט, וועט אינגיכען פערשווינדען און עס וועלען באלד צוריק אנקומען גוטע צייטען. אן'ענליכע ערקלעהרונג האט געמאכט אויך איינער פון הובערס מיניסטארען. אנדערע געשעפטסלייט אבער, און עקספערטען איבער עקאנאמישע פראגען, זיינען גארנישט אזוי אפטימיסטיש. זיי האלטען, אז עס זיינען דערווייל נאך נישטא, קיינע סמנים, אז דער קריזיס זאל באלד פערשווינדען. עס געפינען זיך זאגאר אזוינע פעסימיסטען, וואס זאגען פאראויס, אז דער קריזיס וועט פיליכט זיך נאך מעהר פערשארפען און וועט אנהאלטען מעהר ווי א פאר יאהר.

ווער איז אלזא גערעכט? דער בעוואוסטער עסטרייכישער סאציאליסט אטא באוער, וועלכער איז א געלערנטער עקאנאמיסט, האט נישט לאנג צוריק אנגעוויזען אויף דעם, אז אין דער פערגאנגענהייט האבען אלע עקאנאמישע קריזיסען געדויערט געוועהנליך פון איינס ביז זעקס יאהר. די פערשידענע קריזיסען וואס זיינען פארגעקומען אין אמעריקא און אין אייראפא אין דעם פעריאד פון יאהר 1873 ביז'ן יאהר 1895, האבען אנגעהאלטען פון 4 ביז 6 יאהר. די קריזיסען אבער וואס זיינען פארגעקומען אין דעם פעריאד פון 1895 ביז'ן יאהר 1929, האבען געדויערט נאר פון איינס ביז צוויי יאהר.

די ערפאהרונג פון דער פערגאנגענהייט צייגט אז די אינדוסטריעלע קריזיסען דויערן לענגער ווען זיי קומען זיך צוזאמען מיט אגראר־קריזיסען, ד. ה. ווען נישט נאר די אינדוסטריע, נאר אויך די לאנדווירטשאפט לעבט איבער א קריזיס. אזוי איז דאס געווען אין די יאהרען פון 1873 ביז 1895. אויך דויערן די קריזיסען לאנג ווען די פראדוקציאן פון גאלד פאלט אדער ווען זי שטייגט זעהר לאנגזאם. די ביידע ערפאהרונגען גיבען דעריבער א גרונד צו דענקען, אז דער איצטיגער קריזיס וועט אנהאלטען לענגער ווי דער קריזיס צ. ב. פון 1907 אין די פאראייניגטע שטאטען.

עס איז אבער דא א האפנונג, אז זעהר לאנג וועט דער קריזיס נישט דויערן. די אמאליגע קריזיסען פון די 40. 50. און 60 יאהרען פון פאריגען יאהרהונדערט זיינען פערשוואונדען אין דעם מאמענט, ווען מען האט אנגעהויבען צו בויען נייע באהנען אין אייראפע און אין אמעריקע. די באהן־בויאונג האט געבראכט צו אן'אויפלעבונג אין פיל אינדוסטריען, וועלכע האבען אויסגעארבייט די פראדוקציאנס־מיטלען און די טראנספארט מיטלען. יעדער אינדוסטריעלער־קריזיס פון יענע יאהרען איז בעזייטיגט געווארען גלייך נאכדעם ווי די אינדוסטריע האט אויפגעלעבט צוליב דעם, וואס מען האט אנגעפאנגען בויען נייע באהנען.

אין די אכציגער יאהרען איז דער קריזיס בעזייטיגט געווארען דורך דעם, וואס מען האט אנגעפאנגען טעכניש איבערצובויען די אייזען און שטאל־אינדוסטריע.

דער קריזיס פון די יאהרען 1890 – 1895 איז פערשוואונדען א דאנק דער ענטוויקלונג פון דער עלעקטריציטעט־אינדוסטריע.

אלע עקאנאמישע קריזיסען האט מען אלזא, שטענדיג בייגעקומען דורך דעם, וואס מען פלעגט אנהויבען בענוצען זיך מיט נייע ערפינדונגען פון דער טעכנישער ענטוויקלונג. עס איז אויסגערעכענט געווארען, אז א מאשין לעבט אין דורכשניט נישט מעהר, ווי 10 יאהר. די מאשינען, וועלכע מען האט איינגעשטעלט אין די פאבריקען אין די גוטע יאהרען וועלען נאך דעם, ווי זיי וועלען אפארבייטען 10 יאהר מוזען פערביטען ווערען אויף נייע, ווייל זיי וועלען שוין מעהר נישט טויגען. און אזוי שנעל ווי מען וועט אנפאנגען בייטען די מאשינען וועט זיך אנפאנגען א נייע אויפלעבונג אין די אינדוסטריען.

אין די יאהרען 1922 ביז 1928 האט מען אין די פאראייניגטע שטאטען אויפגעשטעלט א סך נייע מאשינען. דאס אייגענע איז געשעהן אין דייטשלאנד אין די יאהרען פון 1924 ביז 1928. ווען די מאשינען, וועלכע מען האט איינגעשטעלט אין די גוטע יאהרען וועלען אפגענוצט ווערען און מען וועט זיי מוזען פערבייטען מיט נייע, וועט זיך אנהויבען א נייע אויפלעבונג אין דער מאשינען־אינדוסטריע און במילא שוין אן'אלגעמיינע אינדוסטריעלע אויפלעבונג. דאס וועט זיך וואהרשיינליך אנפאנגען אין די פאראייניגטע שטאטען אין יאהר 1933 און אין דייטשלאנד ארום 1934.

פ.

ארום דער גענעראל-דעבאטע אויפ'ן קאנגרעס
(בריף פון באזעל)
פון מאררים מייער.

די „נייע צידיכער צייטונג", א דייטשער ארגאן וואס בעציהט זיך אביעקטיוו צום גאנצען ציוניזם און צום קאנגרעס שרייבט: „אין דרעל איז ארויסגעקומען פון דער גרויסער פאליטישער רעדע, וואס דער פאלעסטינישער ארבייטער פיהרער ארלאזאראף און פון דער האלבער אנקלאגע אין האלבע דרשה פון דעם אמעריקאנישען ראבינער, וויז. דער ערשטער (ארלאזאראף) האט גערעדט שטאאטסמאנשאפטליך, קלוג, און טעמפעראמענטפול, און האט זיך ערקלערט געגען אננעהמען א פוסטע פאליטיקעריי אין דעם ציוניזם, און פאר אונטערשטיצען די ציוניסטישע פריינדליכע שטרעמונג אינערהאלב פון דער ענגלישער רעגירונג און פון ענגלישען פאלק. ווערענד וויז האט געמאכט דעם העפטיגסטען אנגריף געגען דער ארבייטער רעגירונג.

„ווי ס'איז צו זעהן ווערט פון א אביעקטיווען צושויער ארלאזאראף'ס רעדע בעצייכענט אלס „שטאאטס־מאנשאפטליך און קלוג", און וויז'ס רעדע אלס א „האלבע דרשה" און „א אנגריף".

א ענגליש יודיש מיידעל האט נאך ד"ר וויז'ס רעדע געזאגט: ס'איז געווען א זעהר אונפארנונפטיגע רעדע פון ד"ר וויז". אבער דאס איז נאך נישט אלעס. די וואס קענען ענגליש קענען זעהן, אז ס'איז אויך פארהאן א ווערטער שפיל, ווייל דער נאמען „וויז" קען אויך בעדייטען פארנונפט. די איבערזעצונג וואס זאל איבערזעצען דעם ווערטער שפיל איז: „סאיז געווען א זעהר אונפארנונפטיגע רעדע פון ד"ר פארנונפט". און דאס איז א ריכטיגע בעצייכנונג.

ווען עס וואלט עקזיסטירט אין פארלאמענטען די פרייהייט צו האלטען אזעלכע רעדעס וואלט דער שלום פון דער וועלט קיין חודש צייט נישט געדויערט. נאר איך ווידערהאל אויך, אז ווען ד"ר וויז וואלט געהאלטען זיין רעדע אויף א פראטעסט דעמאנסטראציע וואלט זי געהאט א זין; אבער אויף דעם קאנגרעס, וואס איז א נאציאנאלער פארלאמענט מוז מען רעדען ווענינגסטענס מיט מעהר טאקט, אויב מען וויל אנהאלטען בעציהונגען מיט דער רעגירונג, און אויב מען וויל קומען מיט איהר צו אן'איינפערשטענדניס.

דאס מיינט בשום אופן נישט, אז מען האט נישט געטארט קריטיקירען די רעגירונג און דעם ווייס בוך פון לארד פאספילד. פערקעהרט, דאס האט געמוזט און געדארפט געטון ווערען, אבער מיט טאקט, אויף א פאליטישען אופן, נישט אין א טאן פון אנגריף, וואס האט איינפאך געקלונגען היסטעריש. נאך מעהר ווען די קריטיק זאל געווען זיין מיט טאקט, וואלט זי אויך געהאט א גרעסערע ווירקונג.

אגב, ד"ר וויז האט אין זיין רעדע געזאגט: מען דארף נישט רעדען צו ענגלאנד ווי די ביז איצטיגע לייטונג האט דאס געטון: „דו ביזט גרויס און מיר זענען קליין"; דו ביזט מעכטיג און מיר זענען שוואך". מיר דארפען רעדען צו איהר ווי גרויסע און מעכטיגע... לויט ווי עס זעהט אויס, האט ד"ר וויז פערגעסען דעם פאבעל, וואס ס'איז געווארען ווען א קליין נפש'ל האט זיך געוואלט אנבלאזען און ווערען אזוי גרויס ווי א העלפאנט. אין נאציאנאלער און אינטערנאציאנאלער פאליטיק איז דאס געזונדסטע און בעסטע אויפצוהאלטען א ריכטיגע פראפארציע.

ד"ר ארלאזאראף האט אין זיין רעדע, וואס ער האט געהאלטען פאר ד"ר וויז'ען אנגעוויזען דערויף, אז מען מוז זיך רעכענען מיט דעם פאקט, דאס זינט די באלפור דעקלאראציע איז געגעבען געווארען זענען ענטשטאנען נייע צושטענדען און פערהעלטנישען אויף וועלכע מען האט זיך בי"ש"ם ערווארטעט. גאנץ אנדערש איז דעמאלט געווען דאס פראבלעם פון אינדיען, גאנץ אנדערש דאס פראבלעם פון עגיפטען, גאנץ אנדערש דאס פראבלעם פון דעם ערוואכענדען מזרח. אט דערפאר מוז מען זיך אונטער די איצטיגע עקזיסטירענדע פערהעלטניסע אממייסטענס קאנצענטרירען אויף דער אויפבויאונגס ארבייט, און זוכען פאליטיש זיך צופאסען צו די פערהעלטנישען.

זעהר כאראקטעריסטיש איז געווען ארלאזאראף ווען ער האט אילוסטרירט אוסישקינס שטאנדפונקט: אוסישקין זאגט: דאס קאלאניען מיניסטעריום איז געגען אונז, די פאלעסטינער אדמיניסטראציע איז אנטיסעמיטיש און געגען אונז, דאס ענגלישע פאלק איז נישט שטארק סימפאטיש און דאך זענען מיר מעכטיג און מיר דארפען זיך מיט קיין זאך נישט רעכענען...

ס'איז אויך בעת ארלאזאראף האט גערעדט פארגעקומען פיל קאכעניש מיט שטארקע אונטערברעכונג. דער פרעזידענט מאצקין האט זאגאר אין איין מאמענט גערופען גראסמאנ'ען צו, ארדנונג, און אנגעוויזען, אז ארלאזאראף רעדט זעהר פארלאמענטאריש און מען דארף נישט יעדען זאץ זיינעם אונטערברעכען. אמשטארקסטען זענען די אונטערברעכונגען געווען, ווען ארלאזאראף האט קריטיקירט ד רעוויזיאניסטען פאר טרעטען די דיסציפלין זיי האבען פערלאזען די אספת הנבחרים (אויסרופען — פפוי!). זיי האבען געסטראשעט צו פערלאזען די ציוניסטישע ארגאניזאציע, דעם יודישען שטאאט און ווערען...

ביים סוף האט ער געזאגט, אז ארץ ישראל וועט פערטיידיגט ווערען פון די וואס בויען איהר, און ארבייטען אין איהר און נישט פון די וואס שפילען זיך אין מיליטערישע ארגאניזאציעס. ד"ר ארלאזאראף איז שטארק אפלאדירט געווארען נאר די רעוויזיאניסטען האבען געטומעלט.

ד"ר האנטקע האט געהאלטען א רעפעראט איבער „די לייסטונגען און אויפגאבען פון קרן היסוד". ער האט אנגעוויזען, אז אין 1930 איז שוין דער קרן היסוד, דער הויפט פאנד פון דער אויפבוי ארבייט צוריקגעגאנגען, אבער נאך ערגער איז עס געווארען אין דעם יאהר 1931. ער האט מורא, דאס ס'וועלען נאך זיין צוויי שלעכטע יאהר אין די זאמלונגען פון קרן־היסוד. מען מוז זוכען נייע וועגען און נייע מיטלען, וואס זאלען פיהרען צו נייע קוועלען פון הכנסה. הלוואות אויף קורצע טערמינען וועלען נישט העלפען אין דער לאגע, מען מוז האבען א הלוואה אויף א לאנגען טערמין. מען דארף אויך זעהן, אז "נייע פריוואטע קאפיטאלען זאלען אריינקומען אין לאנד אריין.

ד"ר האנטקע ערקלערט אויך, אז דער קריזיס פון קרן היסוד וואלט געווען פיל לייכטער, טראץ דער שלעכטער עקאנאמישער לאגע, ווען מען וואלט נישט געהאט אזא גרויסען פאליטישען קריזיס. די פאליטישע לאגע האט שלעכט געווירקט אין פיל לענדער אויף די זאמלונגען פון קרן היסוד. זעהר פיל האט אויך געשאט דאס וואס די קריטיקער פון דער ציוניסטישער לייטונג האבען געברויכט אונגעאיבערלעגטע ווערטער, און האבען נישט געהאט קיין שום ריקזיכט, אז מיט זייער איבערגעטריבענער קריטיק ברענגען זיי שאדען דער אויפבוי ארבייט.

ד"ר פעליקס ראזענבליטה האט גערעדט איבער דער לאגע פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע און איהרע פראבלעמען. ער האט אנגעוויזען אז פאר דעם איצטיגען קאנגרעס, האט מען פערקויפט 605 טויזענט שקלים. דאס איז א צוריקגאנג פון די לעצטע צוויי קאנגרעסען. פאר דעם 15־טען קאנגרעס האט מען פערקויפט 643 טויזענד, און פאר דעם 16־טען קאנגרעס 615 טויזענט שקלים. ער שרייבט צו דעם צוריקגאנג צו, דעם הערשענדען עקאנאמישען קריזיס.

ער ווייזט ווייטער אן, אז ס'איז נישטא קיין גרונד צו פעסימיזם, דער ציוניזם געהט נישט צוריק נאר פאראווערטס. אלס בעסטער בעווייז איז דער מערקווירדיגער וואוקס פון די יוגענדליכע ציוניסטישע קערפערשאפטען אין אלע לענדער. ער גיט אן פערשידענע מיטלען ווי צו שטארקען די ציוניסטישע ארגאניזאציאנען. נאר מען דארף אריינציהען אלע ציוניסטען אין די ציוניסטישע פעראיינען און זיי מאכען פאר ארגאניזירטע מיטגלידער.

ד"ר ראזענבליטה געהט דאן אריבער צו א פראגע, וואס צורייצט די רעוויזיאניסטען.

ד"ר ראזענבליטה רעדט וועגען דער אבסאלוטער נויטווענדיגקייט, דאס ס'זאל הערשען דיסציפלין אין דער ציוניסטישער וועלט ארגאניזאציע. צום בעדויערען איז ביז איצט די ציוניסטישע לייטונג נישט בלויז קריטיקירט און בעקעמפט געווארען נאר מען האט איהר געזידעלט און בעשמוצט.

די רעוויזיאניסטען ברעכען דא אונטער דעם רעדנער מיט פערשידענע אויסרופען.

ד"ר ראזענבליטה — קיינער האט אויך נישט דאס רעכט, אהן דער צושטימונג פון עקזעקוטיוו צו פרובירען פיהרען פערהאנדלונגען מיט דער רעגירונג אהער מיט'ן פעלקער בונד. (גרויסע אפלאדיסמענטען פון אלגעמיינע ציוניסטען און ארבייטער. גרויסע טומלען מצד ד רעוויזיאניסטען).

דער פרעזידענט, ה' מאצקין, רופט די רעוויזיאניסטען זיך צו האלטען רוהיג. אבער זיי פאלגען נישט און טומלען ווייטער.

ה' מאצקין — דאס איז אונערהערט, דאס איז סקאנדאליעז. דעם פרעזידענט פון קאנגרעס נישט צו פאלגען.

א פאר רעוויזיאניסטען הויבען אן שרייען אויף צו ענטפערן דעם פרעזידענט.

(ווייטער זעה 6־טע זייט)

פארוואס איז אמעריקא געווארן אזוי גוט
אמעריקא האט מורא פאר רוסלאנד.—ווירטשאפטליכע לאגע אין אייראפא מוז געראטעוועט ווערען.—מאראטאריום. קרעדיטען און ענטוואפנונג אונטערהאנדלונגען

די איבערפלעכליכע אבסערוואציע פון די אונטערהאנדלונגען וואס ווערען די לעצטע וואכען געפיהרט אין אייראפא און אמעריקא וועגען מאראטאריום פון דייטשלאנד און וועגען ארגאניזירען הילף פאר דער דייטשער מלוכה, וואלט געקענט געבען דעם איינדרוק, אז ס'האנדעלט זיך נאר וועגען געבען הילף דייטשלאנד. מען וואלט געקענט מיינען, אז די דאזיגע הילף ווערט געגעבען דייטשלאנד נישט דערפאר ווייל מ'האט צו איהר סימפאטיע נאר אויך דערפאר, ווייל זיי האבען געבעטען און געפיהרט אזא מין פאליטיק.

דער דאזיגער איינדרוק וואלט געווען א נישט ריכטיגער, אויב אפילו אין דער הילפס־אקציע פאר דייטשלאנד האט געשפילט א געוויסע ראל דער מאמענט פון סימפאטיע, האנדעלט זיך אבער דא וועגען גאר עפיס אנדערש.

ס'האנדעלט זיך אין דעם פאל וועגען ראטעווען דעם גרויסען ווירטשאפטליכען ווארשטאט פון דער וועלט.

אין די היינטיגע ווירטשאפטליכע טעאריעס איז א פאקט אז די ווירטשאפטליכע וועלט בעשטעהט פון איין גאנצעס און דאס בעשעדיגען אדער אפשטעלען איין רעדעלע פון דער דאזיגער ארגאניזאציע, וואלט געבראכט מיט זיך א קאטאסטראפע פאר'ן גאנצען ווירטשאפטליכען צוזאמענשטעל.

דאס איז איין זייט פון דעם דאזיגען פראבלעם א חוץ דעם איז אין דער אקציע בנוגע דייטשלאנד פערהאן נאך איין זעהר וויכטיגער מאמענט, ווי מען שמועסט גרייט דער אמעריקאנער פרעזידענט הובער שוין זייט א לאנגע צייט צו א דעצידירענדען ווירטשאפטליכען קאמף מיט סאוויעט־רוסלאנד, אמעריקא איז שטארק בעאונרוהיגט נישט נאר מיט דער ענטוויקלונג פון קאמוניזם אין גאנץ אייראפא, נאר אויך מיט די גראנדיעזע סאוויעטישע ווירטשאפטליכע פלענער. אמעריקא דער צענטער פון פינאנציעלען און ווירטשאפטליכען לעבען וואלט צוליב דעם געקענט זעהר שטארק ליידען.

מ'קען אויך נישט האלטען, אז ס'איז אינגאנצען אהן בעדייטונג דער אומשטאנד וואס דער אמעריקאנישער אויסערן־מיניסטער סטימסאן האט אן'אויפגאבע אדורכצופיהרען פארשונגען אין די אייראפעאישע הויפטשטעט, כדי זיך צו אריענטירען, ווי ס'זעהען אויס די שטימונגען, אויפ'ן סמך פון סימפסאנס בעריכט וועט צוגעגרייט ווערען דער יסוד פאר צוגרייטען די אינטערנאציאנאלע ענטוואפנונגס־קאנפערענץ, וועלכע וועט פארקומען אין פעברואר 1932.

אמעריקא וויל אויף דער דאזיגער ענטוואפנונגס־קאנפערענץ שפילען די הויפט־ראל. הובער האט דאך שוין ארויסגעזאגט זיין מיינונג וועגען דער ענטוואפנונג, ווי ער האט ערקלערט רואינירען די בעוואפנונגען אייראפא.

אמעריקא'ס פלאן איז דעריבער אזעלכער: די ווירטשאפטליכע לאגע פון אייראפא מוז געראטעוועט ווערען ווען נישט שטעהט פאר אן'אונפערמיידליכע קאטאסטראפע, די מיטלען דערצו זענען, פערלייכטערען די לאסטען וואס זענען געבליבען נאך דער מלחמה דורך א מאראטאריום, געבען קרעדיטען דער קראנקער ווירטשאפט און ענטוואפנונג.

וועגן דייטשלאנדס פעראנטווארטלכקייט
אפענער בריף פון אוסטען טשעמבערלען

לאנדאן, 12. (ספ. טעל.) די ענגלישע בלעטער פערעפענטליכען אן'אפענעם בריף פון אוסטען טשעמבערלען, וועלכער זאגט זיך קאטעגאריש ארויס דערפאר, אז פון דייטשלאנד זאל געפאדערט ווערען פאליטישע קאנצעסיעס.

ארויסרוקענדיג די פאליטישע בעדייטונג פון דעם איצטיגען קריזיס, שטעלט טשעמבערלען פעסט אז דער מאנגעל אין צוטרוי איז ארויסגערופען געווארען פון דער פאליטישער נישט־זיכערקייט, פונקט ווי פון דער עקאנאמישער, פאר דער פאליטישער נישט־זיכערקייט — שטעלט טשעמבערלען פעסט — טראגט דייטשלאנד די הויפט־פעראנטווארטליכקייט.

טשעמבערלען רעכענט אויס: די היטלער־בעוועגונג די דעמאנסטראציעס פון שטאהלהעלם, און די שטרעבונג צו א צאל־אוניע, וועלכע האבען אלס פאקטארען אונטערגעבראכען דעם גלויבען אין דעם גוטען ווילען פון דייטשלאנד.

טשעמבערלען שטעלט פעסט, אז מ'דארף פאדערען פון דייטשלאנד, זי זאל אויפהערען צו מאכען שטערונגען אויפ'ן וועג פון יענע, וועלכע פיהרען צו שלום, און, אז אננעהמענדיג די הילף, וואס ווערט איהר געגעבען, זאל זי האמעווען די פראוואקאטארען וואס זענען אין איהר גופא טעטיג.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 13 כח תמוז תרצ"א

יולי
זון-אויפגאנג 3.27
זון-אונטערגאנג 7.55

א רויב-מארד הינטער לאדז

א רייכער סוחר אויף א זומער-וואוינונג איז געפאלען א קרבן פון באנדיטען. — א פאליציי-אבלאווא איז דער גביבה פון זשגאוו. — דער שפור-הונט זוכט די פערברעכער

(2) נעכטן האט דער וועכטער פון די ה-יועלדער געפונען אין וואלד אויפ'ן שטח פון רידזיקי, הינטער זשגוב, עפעס א מאנספערשוין, וואס איז געלעגען אין א קאלוזשע בלוט.

דער שווער פערוואונדעטער האט ארויסגעוויזן שוואכע סמנים פון לעבען.

דער וועכטער האט דערקענט אין דעם פער-וואונדעטען א רייכען לאדזער סוחר, וועלכער פער ברענגט אין רידזיקי אויף זומער-וואוינונג א געוויסען לעאן באראווין.

וועגען זיין שרעקליכער ענטדעקונג האט דער וועכטער מודיע געווען באראווינס משפחה און אין דער פאליציי.

באראווינס פריוואט-אויטא האט תיכף איבער-געפיהרט דעם בעוואוסטלאזען פערוואונדעטען, וועלכער געפינט זיך אין א גוססדיגע צושטאנד אין דער לעטשניצע „אוניטאס“ אין לאדז.

אויפ'ן ארט פון מארד איז באלד אנגעקומען פאליציי מיט א שפיר-הונד.

לויט ווי די ערשטע אויספארשונג האט ארויס-געוויזן האט באראווין געהאט ביי זיך א גרעסערע סומע געלד, מחמת ער האט היינט געזאלט מאכען גרעסערע אויסצאהלונגען.

באראווין איז, ווייזט אויס, בעפאלען געווארען הינטערן ארום, מחמת א חוץ עטליכע מעסער-וואונדען אין קאפ ביין האלז, האט מען ביי איהם אויך געפונען שטעך-וואונדען אי זרוקען.

אויף די הענד זענען ביי איהם מוראדיג צו-קאליטשעט, און דאס בעוויזט אז ער האט זיך גע-מוזט אמפערען מיט די באנדיטען.

אין זיין אנצוג האט מען נישט געפונען נישט דעם פאטפעל און נישט דעם זייגער.

אזוי ווי דער פערוואונדעטער איז בעוואוסטלאז און ס'איז נישטא קיין האפנונג איהם צו דער-האלטען ביים לעבען, איז נישטא קיין מעגליכקייט צו קריגען ביי איהם וואס'ערע נישט איז אינפאר-מאציעס.

פאליציי פיהרט דורך אן אבלאווע אין דער גאנצער סביבה.

באראן-קאטאסטראפע

אויף דער ליניע קאראלעוו — כמעט זענען דריי לאסט-וואגאנען ארונטער פון די שינעס

(א) נעכטן 5 א זייגער ביימאג האט אין א לאסט-וואגאן אויף דער ליניע קאראלעוו — כאיני געפלאצט אן אקס.

דאס האט געבראכט דערצו, אז דריי וואגא-נען הינטער איהם זענען ארונטער פון די שינעס. א דאנק דעם, וואס דער גאנצער צוג איז בע-ציטענס אפגעשטעלט געווארען. און א דאנק דער וואכזאמקייט פון דער דינערשאפט, איז נישט גע-ווען קיין קרבנות אין מענשען.

בלויז צוויי טערמאו-קאנדוקטארען זענען לייכט פערוואונדעט געווארען.

אין משך פון עטליכע שעה איז די ליניע פער-ריכט געווארען.

קיין איבעררייס אין דער פאסאזשיר-בעוועגונג איז נישט געווען, מחמת די צוגען זענען געפיהרט געוואָרען מיט ארומיגע וועגען, מיט שכנות'דיגע ליניען.

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

היינט, דעם 13 און מארגען דעם 14 יולי, וועט פון 8 פריה אין לאקאל אויף על. קאשטשו-שקי 21 אמטירען א צוגאב פאבאר-קאמיסיע פאר פאבאראווצעס, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליציי-קאמיסאריאטען יאהרגאנג 1909 און עלטערע, וועלכע האבען זיך ביז איצט נישט געשטעלט פאר א קאמיסיע און האבען נישט רעגולירט זייער בעציהונג צום מיליטער-דינסט.

אן אומגליקליכער פאל
אויסגעגליטשט זיך צוליב א קארש, און צובראכען זיך א האנד

(א) די 68-יאהריגע רחל-בארנשטיין, וועלכע וואוינט אויף פאדזשעטשנא 15, איז געגאנגען אויף וואלבארסקא 5.

איהר האט זיך נישט געחלומ'ט אז דאס אומגליק לויערט אויף איהר...

אזוי ווי זי איז געגאנגען אויפ'ן הויף, האט זי זיך אויסגעגליטשט צוליב א קארש אויף דער ערד, און איז אזוי אומגליקליך אומגעפאלען, אז זי האט זיך צובראכען די רעכטע האנד, און שרעקליך צוקלאפט דעם קאפ.

פאגאטאוויע האט די צ-שעריגטע אלטיטשקע אין א זעהר שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

העלדענטאט פון א לאדזער מיידעל

(א.) דאס לאדזער מיידעל, די 27-יאהריגע מאריא אנטשאק האט אין דארף ריכלאטשיצע שע-ראדזער קריין געהאט די געלעגענהייט צו דערווייזען, אז זי איז א העלדיש מיידעל.

זיצענדיג ביי דער ווארטא, האט זי בעמערקט ווי צוויי פויערים-קינדער טרינקען זיך האט זי נישט לאנג געטראכט, אריינגעווארפען זיך אין וואסער, און ארויסגעראטעוועט זיי.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(א) היינט ביינאכט דיזשורירען: ס. יאנקיע-לעוויטש אלטער מארק 9, ב. גליכאווסקי נארוטא-וויטש 6, ע. האמבורג גליבנע 50, ל. פאוולאווסקי פיעטריקאווער 307, א. פיאטראווסקי פאמארסקא 9 ל. שטעקעל לימאנאווסקיעגא 37.

גרויסע אנטי-היטלעריסטישע דעמאנסטראציע אין פאביאניץ

(ג—ם) היינט איז פארגעקומען פון 9 א זייגער אינדערפריה ביז 12 א גרויסע דעמאנסטראציע פון פאביאניצער לעגיאניסטען, אינוואלידען, רעזערוו-אפיצירען, מיטן אנטייל פון אלע צעכען און סתם עולם, וואס האט געצעהלט אנ'ערך 5 טויזענד מאן.

מען האט געטראגען פערשידענע טראנספא-ראנטען מיט אויפשריפטען, ווי א שטיינער: „מיר וועלען נישט אפלאזען א שפאן פון אונזער ערד“ א. א.

די דעמאנסטראציע האט געטראגען א בולט'ן אן אנטי-היטלעריסטישען כאראקטער.

אויפ'ן פלאץ דאמבראווסקי זענען געהאלטען געווארען רעדעס פון וויצע-שטאט-פרעזידענט, סיים-דעפוטאט מאמטשאק א. א.

עס זענען אנגענומען געווארען ענטשפרעכענ-דע רעזאלוציעס.

מאכען א ריטשאלט פון אומזאץ-שטייער

(2) לויט ווי מען אינפארמירט אונז פון האנ-דעלס-אינדוסטריע-קאמער האט דער פערבאנד פון די קאמערן בעגייט די בעמיהונגען אין פינאנץ-מי-ניסטעריום וועגען מאכען ריטשאלטען אויף דעם הכנסה-שטייער פאר קלענערע אונטערנעהמונגען מיט דער סומע פון 5 טויזענד ביז פופציג טויזענד זל. יאהר-אומזאץ.

פאר א יסוד וועלט גענומען ווערען די סומע פון אומזאץ אין 1927.

אורלויבען אין דער פאליציי

(2) נעכטן איז צוריקגעקומען פון זיין פינף-וואכעדיגע אורלויב דער לייטער פון אויספארשונגס אמט, אויבערקאמיסאר סטאניסלאוו ווייער, וועלכער הויבט היינט אן צו אמטירען.

היינט הויבט אן זיין פינף-וואכעדיגען אורלויב דער פערטרעטער זייבער, לייטער פון דער דריטער בריגאדע, וואצלאוו מיקא.

אנגעהויבען דער תבואה-שניט אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע

2) מיט צוויי טעג צוריק האט זיך אין א רייהע פונקטען פון דער לאדזער וואיעוואדזטווע אנ-געהויבען דער תבואה-שניט.

היי-יאהר האט זיך דער שניט אנגעהויבען פריהער ווי אלע יאהר, מחמת דער בעזונדערס ווא-רימער היי-יעהריגער זומער, האט געהאט נישט קיין סך רעגענס און די תבואות זענען צייטיג גע-ווארען פריהער ווי אלע יאהר.

הנחה-בילעטען צו די „ווילנער“

לויט א פערשטענדיגונג מיט דער לייטונג פון דער „ווילנער טרופע“ איז דער יוד „קולטור אמט“ פון די פראפ. פעראיינען אין לאדז צוגעטרעטען ארויסצוגעבען די פעראיינען פאר זייערע מיטגלי-דער, בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען, אנהויבענ-דיג פון מיטוואך ד. 15-טען ד. ח. מיט בעדייטענ-דיגע הנחות.

די בילעטען קאנען די מיטגליעדער שוין, בעקו-מען אין לאקאל פון די פראפ. פעראיינען, אנגרא-דאווא. 9

א וועה-געשריי פון דער באלו-טער „תלמוד-תורה“
(אויפרוף)

די פערוואלטונג פון „תלמוד-תורה“ ווענדעט זיך צו אייך לאדזער יודען מיט א הייסער בקשה אין נאמען פון 300 ארימע קינדער אהן ע"ה, אזוי ווי בעוואוסט עגזיסטירט ש'יז אין באלוט א ת"ת העכער 30 יאהר און לעצטענס געפינט זיך די ת"ת אין זשה" א קריטישע לאגע. עס האלט, אז די ת"ת זאל חלילה פערמאכט ווערע ווייל מיר האבען נישט קיין מיטלען, די מלמדים בעקומען נישט אויסגעצאהלט אויף די לעהרער פון לימידי חול קומט געלט, און מיר פרעגען זיך, וואס טוט מען? פאדערן מיר אייך אויף לאדזער יודען קומט אקעגען אונזער ביטע און שפענדעט וויפיל איינער קען ווייל אין געגענטייל שטעהט פאר א סכנה אז די ת"ת זאל פערמאכט ווערען און די קינדער וועלען צושיקט ווערען אין פאוושעכנע-שולען. בעטען מיר אייך, לאדזער יודען, אזוי ווי מיר שיקען ארויס מענשען צו זאמלען געלד פאר די ת"ת זיי אקעגען צוקומען און זיי אויפנעהמען בסבר פנים יפות.

ברגשי רגות

די פערוואלטונג פון תלמוד תורה
אלעקסאנדראווסקא 13.

פייערליכע אקאדעמיע צום יובל פון דער ווילנער טרופע

מאנטאג דעם 20 יולי קומט פאר אין די זא לע פון שטאט-ראט א פייערליכע אקאדעמיע לכב'ד דעם 15 יעהריגען יובל פון דער ווילנער טרופע, וועלכע גאסטראלירט איצט אין לאדז.

די אקאדעמיע וועט מיט איהר אימפאזאנטקייט ווערען א דעמאנסטראציע פאר'ן יודישען טעאטער בכלל און פאר דער פערדינסטפולער ווילנער טרו-פע בפרט, דער אריינגאנג איז נאר לויט איינלאדונ-גען, וועלכע ווערען ארויסגעגעבען אין קאנצעלאר-יע פון דער ווילנער טרופע (שטאטיש טעאטער)

אויסערגעוועהנליכער ערפאלג פון דער ווארשאווער אפערעטע אין „פילהארמאניע“

א גרויסע פעראינטערעסירונג האבען ביים הי-געו טעאטער-עולם ארויסגערופען די גאסטראלען פון די ווארשאווער אפערעטען סטארען מיט זייער סענסאציאנעלע פיעסע „אויפ'ן וועג קיין בוענאס-איירעס“, וועלכע ווערט געשפילט היינט אוונד צו פאפולערע פרייזען.

דער רינג-קאמף-טורניר אין צירק

דער נעכטיגער אוונד אין צירק האט ווי-דער צוגעצויגען א זעהר גרויסען עולם. די קאמ-פען הויבען שוין אן צו ווערען אינטערעסאנט, ווייל דאס פובליקום האט שוין בעוויזען זיך צו בעקענען מיט די קאמפען און האט שוין איהרע סימפאטיעס און אנטיפאטיעס.

אין דער ערשטער פאר האבען נעכטען גע-קעמפט דער יודישער גבור פאשאוו מיט דעם ב"י-טאלצן און נישט ערצויגענעם דייטשען לופפא. הגם פאשאוו האט געוויזען א פיל שענערען קאמף, האט ער דאך געמוזט רעמיזירען מיט זיינע געגנער צו-ליב זיין ברוטאליטעט.

וויינורא, וועלכער האט אמאל געהאט די סימ-פאטיע פון לאדז פערלירט זי בסדר. נעכטען האט ער געקעמפט מיט דעם אונגעהויער געשיקטען און טעכניש אויסגעשולטען — שנייקע, דער קאמף האט נישט געגעבען קיין רעזולטאט.

שטיבאר האט מיט זיין אונגעהויערער קראפט צוגעדריקט צום דיוואן אין דער 15 מינוט דעם לעטלענדער קרומין.

שטשערבינסקי האט אין דער צווייטער מינוט בעזיגט לע קאסן און פינעצקי האט מ'ט זיין איי-גענעם „נעלסאן“ אין דער 12-טער מינוט בעזיגט סודאקאוו'ן.

היינט קעמפען: שטערבינסקי—לופפא, שזיבאר — פאשאוו, פינעצקי — וויינורא, שטיינקע לאל-קאיס און סאן-מארס—קרומען.

שפענדע

ה' בראקמאן האט געשפענדעט פון די לאקא-טארען אין לעטשניטש בזע 16 זל. פאר דער פא-מיליע פון ערמארדעטע בראוו זגערזשער 92.

ראדיא-פראגראם
מאנטאג ד 13 יולי

12,00 צייט-סיגנאל: 1,15 גראמאפאן-מוזיק: 4,45 גראמאפאן-מוזיק: 4.50 קאמוניק טען פאר שיפער און פישער: 5,10 לעקציע פראנצויזיש: 535 גראמאפאן-מוזיק: 6,00 פארלעזונג: 7,00 לייכטע מוזיק: 7,40 גראמאפאן-מוזיק: 7,35 קאמוניקאטען פון לאדזער האנדעלס-קאמער: 8,00 מעטעאראלאגישע קאמוניקאטען: 8,15 ארא פיעסע: 8,30 גע-שפרעכען וועגען ראדיא: 10,15 אפערע: 22,35 פעליעטאן: 22,45 קאמוניקאטען: 12 00 לייכטע און טאנץ-מוזיק.

א ביסעל עונג שבת איז „שניאווע“
קאסט איצט א יודען 10,000 זלאטעס

(א) אויף פיעטריקאווער 14 האט א לענגערע צייט געפיהרט א יובילער - געשעפט א געוויסער כאסקעל שאלעק.

לעצטענס האט ער דאס געשעפט מחמת דער שלעכטער קאניונקטור ליקווידירט, און זיין אי-בערגעבליבען ביסעל סחורה — גאלד און צירונג — געהאלטען ביי זיך אין דער וואוינונג אויף זא-ווארקא 33.

מיט עטליכע וואכען צוריק איז שאלעקס משפחה ארויסגעפאהרען אויף זומער - וואוינונג אין ווישניאווע-גורע, אין דער וואוינונג גופא איז בלויז געבליבען דער עלטער בחור, וועלכער פלעגט אפט ארויספאהרען צו זיין משפחה אויפ'ן דארף. דאס רוב פלעגט ער ארויספאהרען אויף שבת.

עהרגעכטען איז ער טאקע ארויסגעפאהרען אין ווישניאווע-גורע, פערשליסענדיג די וואוינונג אויף א שלאס.

נעכטען האט שאלעקס א שכן, בירענצווייג, וועלכער האט געוואוסט די פערהעלטנישען פון שאלעק'ן, מיט פערוואונדערונג בעמערקט, ווי עפעס א פרעמדער, אומבעקאנטער פערשוין האט פערלאזט זיין שכנס וואוינונג און דערביי האט ער געטראגען א גרויסע רייז-טעקע אין דער האנד.

בירענצווייג איז דאן צוגעגאנגען און אנגע-קלאפט אין דער טיר, מיט דער כוונה זיך צו אי-בערצייגען צי שאלעק איז אינדערהיים, צי נישט.

פערשטייט זיך אז די טיר איז געווען אפען, און אינעווייניג איז קיינער נישט געווען. ער האט נאר דערזעהען, אז די גאנצע ווירטשאפט אין דער וואוי-נונג איז איבערגעקעהרט מיט'ן קאפ אראפ און מיט די פיס ארויף, אלע שענק און שופלאדען זע-נען אויפגעריסען — מיט איין ווארט: ס'איז א חורבן גדול...

האט ער אלארמירט פאליציי און ארויסגערופען שאלעק'ן פון דער זומער-וואוינונג.

קורץ-געזאגט: דער שבתדיגער וויזיט אין ווישניאווע גורע קאסט שאלעק'ן אנ'ערך צעהן טויזענד זלאטעס, — אזוי פיל זענען ווערט די א-וועקגענומענע חפצים, צירונג, מלבושים א.א.וו.

פאליציי, ווי געוועהנליך, זוכט די גנבים.

לאדזער האנדווערקער=קאמער אהן לייטונג

ענדעקעס שיקאנירען די יודישע האנדווערקער=אינטערעסען. — מעגליך אז עס וועט בעשטימט ווערען א קאמיסאר פון דער קאמער

אויפגעריסען די נעכטיגע פלענאר-זיצונג

די נעכטיגע זיצונג פון דער האנדווערקער־קאמער איז ערווארט געווארען מיט גרויס שפאנונג, נישט נאר דורך די ראטמענער, נאר דורך אלע האנדווערקער, ווייל

אויף דער נעכטיגער זיצונג האט מער אדער ווייניגער געדארפט דעצידירט ווערען דער גורל פון דער לאדזער האנדווערקער=קאמער

ווי בעקאנט זענען די ראטמענער אין דער האנדווערקער־קאמער סיילט אויף צוויי גרופען, וועלכע האבען זיך שארף בעקעמפט: די ענדעקישע און די יודען צוזאמען מיט דער סאנאציע.

די ענדעקעס זענען די גאנצע צייט געשטאנען אין דער שארפסטער אפאזיציע צו דער פערוואלטונג פון דער קאמער און בעזונדערס צום פרעזידענט שוואנקאווסקי. ס'איז דערגאנגען אזוי ווייט, אז נאך דער דעמיסיע פון דירעקטאר פיעקארסקי, וועלכער איז אוועק שוין מיט א יאהר צוריק האבען

די ענדעקעס בשום אופן נישט געלאזט וועהלען קיין אנדערען דירעקטאר

און מיט די זעלבע שטיקלעך אויך נישט דערלאזט צו וועהלען נאך 2 פערוואלטונגס־מיטגלידער, וועלכע זענען ארויסגעטרעטען, זיי האבען כסדר אראפגעריסען דעם קווארום און די בעשלוסען, וואס זענען אנגענומען געווארען דורך די פערבליבענע ראטמענער, זענען פערשטעהט זיך קוועסטיאנירט געווארען דורכ'ן האנדעלס־מיניסטעריום.

אזוי איז שוין אויף דער פריהערדיגער פלענאר־זיצונג געוועהלט געווארען א דירעקטאר גאנשעראווסקי און אויך 2 פערוואלטונגס־מיטגלידער צווישען זיי אויך דער

יודישער ראטמאן שענדאווסקי

צוליב דער אפאזיציע און אבסטרוקציע פון די ענדעקעס, זענען אויך די בעשלוסען פון דער דאזיגער זיצונג אנולירט געווארען און ס'איז נישט געווען קיין שום אויסזיכט ווי אזוי ווייטער צו פיהרען די האנדווערקער־קאמער.

ביי אזא לאגע האט זיך דער פרעזידענט פון דער קאמער שוואנקאווסקי אפגעגעבען אין דעמיסיע, אזוי אז די קאמער איז פולשטענדיג דעקאמפלעטירט געווארען.

דאס האנדעלס־מיניסטעריום האט דעריבער איבערגעגעבען דעם פארשטעהער פון דער לאדזער וואיעוואדזשטווע ראט מאצקעוויטש די אויפגאבע צונויפצורופען א ספעציעלע זיצונג פון דער קאמער אויסצוועהלען א נייעם פרעזידענט 2 פערוואלטונגס־מיטגלידער און א דירעקטאר פון דער קאמער.

די דאזיגע זיצונג איז נעכטען פארגעקומען אין לאקאל פון דער קאמער אויף צעגעלניצקא גאס.

נאך פאר דער זיצונג זענען פארגעקומען פערשידענע אונטערהאנדלונגען פון די גרופען וועגען דער פערזאן פון נייעם פרעזידענט פון דער קאמער.

די יודען וועלכע צעהלען 9 ראטמענער האבען צוזאמען מיט דער סאנאציע גרופע בעשלאסען ארויסצושטעלען אויפ'ן ארט פון פרעזידענט דער קאמער, דעם ראטמאן זאשיצקי, די ענדעקעס דאגעגען האבען בעשלאסען ארויסצושטעלען די קאנדידאטור פון ראטמאן ראליק. נישט אפהענגיג פון דעם צי אלס פרעזידענט זאל געוועהלט ווערען ה' זאשיצקי אדער ה' ראליק איז די יודען פערזיכערט געווארען, אז זיי וועלען האבען 2 פערוואלטונגס־מיטגלידער אין דער פערוואלטונג דעם וויצע פרעזידענט ה' קאזשימיערסקי און דעם ראטמאן סענדאווסקי

ביי אזא לאגע האט זיך געעפענט די נעכטיגע זיצונג פון דער האנדווערקער־קאמער, צו וועלכער זיצונג זענען געקומען 29 ראטמענער, ס'האט געפעהלט בלויז וויצע־פרעזידענט קאזשימיערסקי, וועלכער ווייט איצט אין אויסלאנד.

די זיצונג האט געעפענט דער ראט פון דער וואיעוואדזטווע מארקעוויטש, וועלכער האט ערקלערט אז די זיצונג איז צונויפגערופען געווארען לויט'ן אויפטראג פון האנדעלס־מיניסטעריום, און דארף אדורכפיהרען די וואהלען פון א פרעזידענט, 2 פערוואלטונגס־מיטגלידער און א דירעקטאר.

ראטמאן קאפטשינסקי (ענדעק) לעגט פאר, אז ס'זאלען געוועהלט ווערען נישט נאר 2 פערוואלטונגס־מיטגלידער נאר ס'זאל איבערגעוועהלט ווערען די גאנצע פערוואלטונג.

דער פארזיצער מארקעוויטש ערקלערט, אז ער האט וועגען דער זיצונג געגעבען אינסטרוקציעס און קען מיט גארנישט ענדערען די טאג־ארדנונג.

דער דאזיגער פארשלאג פון די ענדעקעס האט אבער

ארויסגערופען א צעטומלונג אין די רייהען פון די יודישע ראטמענער

מ'האט דערין געזעהען א פרוב פון די ענדעקעס נישט נאר נישט צוגעבען די יודען א צווייטען מיטגליד אין דער פערוואלטונג, נאר זיי אויך צונעמען דעם ביז־איטציגען וויצע־פרעזידענט, אויף וועמענס ארט זיי האבען געוואלט אריינזעצען זייערס א מענש.

ראטמ. שווארצבערג

טראגט דאן אריין אין נאמען פון די יודען און דער סאנאציע־גרופע פאלגענדען פארשלאג: היות ראטמאן קאפשינסקי האט זיך אויף דער פריהערדיגער פלענאר־זיצונג אויפגעפירט נישט אזוי ווי ס'פאסט פאר א ראטמאן פון דער האנדווערקער־קאמער (ער האט געשלאגען עטליכע אנוועזענדע) בעשליסט די קאמער איהם אויסצושליסען אויף 3 כסדרדיגע זיצונגען פון דער קאמער.

דערפארזיצענדער ענטפערט, אז אויך דעם דאזיגען פארשלאג קען ער נישט שטעלען אויף דער טאג־ארדנונג.

ראטמאן שווארצבערג לעגט דאן פאר צו מאכען א הפסקה, אויך דער דאזיגער פארשלאג ווערט אפגעווארפען.

דער פארזיצער פערארדענט דאן צוזוטרעטען צו וועהלען א פרעזידענט, ס'ווערען אנגעוויזען די קאנדידאטורען פון די ראטמענער זאשיצקי און ראליק. די קאנדידאטען ווערען געשטימט בעזונדער צוערשט ווערט אפגעשטימט די קאנדידאטור פון זאשיצקי. ער בעקומט 14 שטימען קעגען 15, אזוי אז די קאנדידאטור פון די סאנאציע־גרופע און די יודען איז אדורכגעפאלען.

איצט איז געווען די געפאהר, אז די ענדעקעס זאלען האבען די מעהרהייט און וועלען אדורכפיהרען זייער פרעזידענט און א מעהרהייט פערוואלטונגס־מיטגלידער. צוליב דעם האט

א גרופע פון 11 ראטמענער פערלאזען די זיצונג

און ראטמאן שוואנקאווסקי האט קאנסטאטירט דעם קווארום, אזוי ווי ס'איז נישט געבליבען קיין קווארום האט דער פארשטעהער פון מיניסטעריום בעשלאסען די זיצונג.

* * *

די לאדזער האנדווערקער־קאמער, איינע פון די גרעסטע ווירטשאפטליכע זעלבסטשטענדיגע־ פערוואלטונגס־אינסטיטוציעס איז אזוי ארום געבליבען אהן אנפיהרונג, וואס ס'וועט איצט ווייטער זיין איז שווער פאראויסצוזעהען, ס'איז מעגליך, אז ס'וועט בעשטימט ווערען א קאמיסאר פאר דער האנדווערקער־קאמער און

ס'וועט אויסגעשריבען ווערען נייע וואהלען

ס'איז אבער אויך מעגליך, אז דאס האנדעלס־מיניסטעריום וועט פרובען צונויפצורופען נאך א פלענאר־זיצונג און אדורכפיהרען די וואהלען פון א פרעזידענט, אזא מעגליכקייט איז אבער כמעט ווי אויסגעשלאסען, ווייל אויב דער וויצע־פרעזידענט קאזשימיערסקי זאל צוריקקומען קיין לאדז, וועלען ביידע גרופען האבען צו פופצעהן שטימען אין ראט און ס'וועט אונמעגליך זיין אדורכצופיהרען וועלכע ס'איז בעשלוס.

* * *

דאס דעקאמפלעטירען די נעכטיגע זיצונג פון דער קאמער האט ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג ביי די ענדעקישע ראטמענער, נאכ'ן פערענדיגען די אפיציעלע זיצונג פון דער קאמער האבען זיי אימפראוויזירט א זיצונג פון היימישע מענשען און

מ'האט געשיט פעך און שוועבעל אויף יודען

די רעדנער האבען בעשולדיגט די יודען, אז זיי ווילען אויפרייסען די האנדווערקער־קאמער, כדי אדורכצופיהרען נייע וואהלען און אריינפיהרען אין דער קאמער 70 פראצענט יודען.

Dr. Z. Rakowski

פאר אוירען, נאז, האלז און לונגען־קראנקהייטען

9 קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לאפשיניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 5—3

הנחות פאר „דריט=קלאסיגער מענשהייט"...

(2) לויט ווי מען אינפארמירט אונז פון דער ארטיגער באהן־מאכט, האט דאס קאמוניקאציע־מיניסטעריום ארויסגעגעבען לעצטענס א פעראָרד נונג, וואס בעאויפטראגט דער באהן־דינערשאפט פון פאסאזשיר־צוגען צו דערמעגליכען פאסאזשירען פון 3־טען קלאס בעניצען זיך מיט'ן רעסטאראן־וואגאן און צו פערנעהמען אין איהם פלעצער נישט־נאר בעת מיטאג גאון אוונדברויט נאר אויך אין דער שעה פון 16 ביז 17 (ר.ה. פון 4 ביז 5 נאכמיטאג) כדי צו עסען „פאדוויטשארעק".

ר' זאנוועלע זאגט: ס'איז טאקי משיח'ס צייטען, — זאגט ער — אבער נישט איטליכער מענש פון דער מענשהייט האט אויף פאדוויטשארעק... און דערצו — אין דער באהן.

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE

ZIELONA 6,

Telefon 12-333

tel. 12-333

tel. 12-333

ערפילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אלע פלוצימדיגע פארפאלען צו יעדער צייט ביי טאג און ביינאכט ווי אויך אין אלע אקושעריע און גינעקאלאגישע הילף.

דער „פוילישער שטערן"

33)

סענסאציאנעלער ראמאן פון דעם וועלט=קריג

קאפיטעל צוואנציג

דער גערטנער

הארי און זיין ברודער פראנסיס זענען געזעסען ביים געגרייטען טיש אין דעם עס־צימער פון „מיהל־הויז" און געהאלטען ביים ענדיגען דעם פריהשטיק, וואס מארטא האט צוגעגרייט.

פראנסיס האט נאך אלץ געטראגען דעם שמוציגען בגד פון דעם טויבען גערטנער, ער האט אבער ארונטערגענומען דעם גרויסען פאסעק און די באקען־בערד.

הגם אויף זיין פנים זענען נאך געבליבען די קינסטליכע קנייטשען, איז ער איצט דאך שוין מעהר געווען ער אליין.

הארי האט זיך געפיהלט א סך בעסער.

דער מוראדיגער קלאפ מיט'ן הענטעל פונ'ם מויזער־רעוואלווער, וואס ער האט בעקומען פון שטרענגען, האט איהם נישט איינגעצען געטראפען איבער'ן קאפ: אינסטינקטיוו האט ער זיך בעוויזען צו שיצען מיט דער האנד.

פראנסיס האט זיך קאטעגאריש אפגעזאגט צו דערצעהלען איהם געניי וועגען די נאכט־געשעענישען, ביז וואנען זיי ביידע וועלען נישט האבען אפגעגעסען.

ערשט נאך דעם, ווי זיי ביידע האבען זיך גאר „ווארשע אונטערגעלעהנט די הערצער", האט פראנסיס פערדרייכערט העלפאדס א ציגאר, און מסכים געווען אנהויבען אלץ ארויסצולייגען אויפ'ן טיש.

— איך בין ערשט נעכטען אינדערפריה געקומען קיין פאקסטאן... איבערגעבען דיר, ווי אזוי צו מיר איז אנגעקומען דער בריף פון הויפט־קאמענדאנט, און ווי־אזוי איך האב זיך אדורכגעטראגען דורך די טערקישע ליניעס אין שטאב אלעבי וואלט געווען א צו לאנגע מעשה, צו דערצעהלען, און ס'וואלט געווען נישט אינטערעסאנט.

מיט איין ווארט — דער קאמענדאנט האט געשיקט נאך מיר אין פאקסטאן אנ'אויטא און איך בין אנגעקומען קיין לאנדאן פונקט צום פריהשטיק.

ביים עסען האט ער מיך אינפארמירט וועגען דעם גאנצען ענין, און געהייסען מיר האנדלען פריי, ווי איך פערשטעה.

הארי האט א קרומען שמייכעל געטאן:

— ווייזט אויס, אז אויף מיר האט ער נישט גערעכענט....

— דער קאמענדאנט האט אויסגעצייכענט געוואוסט, מיט וואס פאר א מין מענשען ער האט צו טון, — האט פראנסיס געענטפערט — ער האט מורא געהאט, אז דו וועסט נישט אימשטאנד זיין בשלימות אדורכפיהרען דיין ראליע, און אז עס קאנען געשעהן קאמפליקאציעס, וועלכע וועלען ביי דיר אפנעהמען די מעגליכקייט צו האנדלען פריי, ווי דו ווילסט. דאס איז א מערקווירדיגער מענש, מיין טייערער, און דו זעהסט איצט אליין אז ער איז גערעכט געווען!... יא, דו ווייסט?... שטרענג איז דאך ענטלאפען!...

— ענטלאפען ?! — האט הארי פערצווייפעלט אויסגערופען.

— ליידער, שפורלאז פערשוואונדען... ווארט אבער צו, וועסטו זיך באלד דערוויסען, וואס עס איז געשעהן.... אז איך וועל דיר האבען דערצעהלט מיינע מעשיות, וועסטו מיר דערצעהלען דיינע, און מיר וועלען דאן האבען א קלאר בילד פון אלעם דעם, וואס עס האט פאסירט... מיט איין ווארט — איך האב זיך געזעגענט מיט'ן קאמענדאנט און בין געקומען צופאהרען אהער... ער האט מיר געשילדערט, ווי דער טויבער גערטנער זעהט אויס, און זיין פארטרעט איז מיר זעהר געפעלען.

איך האב זיך מיט דיר געדאפט אדורכרעדען געניי און רוהיג, און איך האב בעשלאסען, אז ס'איז נישטא גאר קיין בעסערער אופן, ווי צו פערטוישען מיט זיך דעם גערטנער. איך האב זיך דערוואוסט, אז דער גערטנער געהט אוועק פון פאליואַרק יעדען אוונד, הייסט עס, אז איך האב מורא געהאט אז דו וועסט נישט אימשטאנד זיין פאדוואס מורא צו האבען...

קרוקס האט פאר מיר געקראגען די געהעריגע קליידונג. ער האט מיך גאר לייטיש פערגרימירט. און זעקס אי זאיענד בין איך שוין געווען אויף יוענטפילדער וואקזאל.

דער נעבעל איז געווען א זעהר געדיכטער, און איך בין א גאנצע שעה צייט געגאנגען, ביז איך בין צוגעקומען צום „מיהל־הויז".

עס האט נאך מעהר אודאי געדויערט, ווארום אנגעקומען בין איך אהערצו אכט א זייגער.

איך האב גערעכענט גלייך אריין אין דער קוך, און הייסען, אז מ'זאל דיר מעלדען וועגען מיר, נאר, צום גליק, האב איך פריהער בעשלאסען צו ארומקוקען דאס הויז פון דרויסען.

דורכ'ן פענסטער פון קאבינעט האב איך דערזעהן, אז דו שמועסט מיט אנ'אומבעקאנטען מענשען, דערביי האב איך תיכף בעמערקט אין פרט — א פרט, וואס האט מיך איבערצייגט, אז דיין גאסט איז א פערשטעלטער....

איך האב דאן פערשטאנען, אז דא איז עפעס נישט אין ארדענונג.

האב איך בעשלאסען צו בעהאלטען זיך הינטערן הויז, און ווארטען, וואס עס וועט דא געשעהן.

אזוי בין איך הינטער א קשאק אפגעזעסען א האלבע שעה צייט.

צום הויז איז פלוצים צוגעפאהרען אנ'אויטא. פון וועלכען עס האבען אראפגעשטיגען צוויי מענער און א פרוי.

זיי זענען שנעל ארויף אויפ'ן גריקעל, און זייערע פנים'ער האב איך נישט געקאנט גוט זעהן.

דערפאר אבער האב איך גוט געזעהן דעם שאפער, און איך האב איהם גלייך דערקאנט.

— זיי האבען איהם גערופען מאקס. — האט הארי א זאג געטון.

— דאס לעצטע מאל, ווען איך האב זיך מיט איהם בעגעגענט, האט ער געהייסען מארסקאר, און איך — פערשטייסטו מיך — האב דאן געהייסען עפעלבוים... ער האט דאן געארבייט פאר די דייטשען אין רוסלאנד.

דערקענענדיג איהם, האב איך גלייך פערשטאנען, אז דא איז עפיס נישט גלאט... און דאבין איך בעגאנגען א גרויסען פעהלער: אנשטאט דעם, איך זאל זיך תיכף אריינזעצען אין אויטא און פאהרען קיין סטעפנינג נאך הילף, בין איך, ווי א שוטה געבליבען זיצען אונטערן קשאק ווארטען אויף דעם, וואס עס וועט ווייטער פאסירען.

— האסט זעהר גוט געטון, ווייל ווען דו פאהרסט גלייך אוועק, וואלטען זיי דערהערט דעם רויש פון מאטאר, און וואלטען געמאכט א ליארם.

הארי האט דערציילט זיין ברודער וועגען דער מחלוקה וואס איז אויסגעבראכען צווישען די שפיאנען, און ערקלערט, אז אין צימער איז געשטאנען אזא ליארעם, דאס קיינער, חוץ איהם, האט נישט געהערט, ווי ס'איז אוועקגעפאהרען דער אויטא־מאביל.

פארטזעצונג קומט

דעפ. דר. ראזענבלאט און פארבשטיין וועגען לאדזער סיים-מאנדאט

זייערע רעדעס אויפ'ן קאנגרעס-געריכט אין באזעל

באזעל נאך דער רעדע פון דעפ. גרינבוים האט געגעבען ערקלערונג

דעפ. ד״ר ראזענבלאט

— איך האב געהאט דעם כבוד — האט אנגעהויבען דעפ. ד״ר ראזענבלאט — צו פארטרעטען דאס יודישע לאדז אין אלע פוילישע פארלאמענטען. ביי די פריהערדיגע וואהלען זענען מיר געגאנגען צום סיים און סענאט אין א נאצ. אנאליטעטען-בלאק. ביי די לעצטע וואהלען, ווען דאס האט זיך ארויסגעשטעלט פאר אונמעגליך, האב איך מיטגעווירקט, אז אין 6 וואהל-קרייזען, דערונטער אויך אין לאדז, זאלען געשאפען ווערען לאקאלע אפמאכען מיט די דייטשען. די „מזרחי-ארגאניזאציע" איז נישט געווען פאר דעם אפמאך: די „מזרחי"-ארגאניזאציע האט זיך בכלל ווייניג אינטערעסירט מיט דעם לאדזער מאנדאט. נאכמעהר: איך קאן צושטעלען בעווייזען, אז דער פרעזעס פון דער לאדזער „מזרחי"-ארגאניזאציע ה' משה העלמאן האט געשטערט אונזער וואהל-בלאק צו בעקומען דעם לאדזער מאנדאט און האט אפילו געפיהרט א קאמף געגען אונזער קאנדידאטען-ליסטע. דאס בעווייזט, ווי ווייניג דער „מזרחי" האט זיך גערעכענט דערמיט, אז דער לאדזער מאנדאט וועט געהערען ה' פארבשטיינ'ען.

ווען מיר האבען אויף אונזער בעראטונג אין ווארשא פעסטגעשטעלט די קאנדידאטורען, האט מיר ה' גרינבוים אריינגעווארפען א ווארט, אז עס איז מעגליך, דאס ער זאל נישט אריינגעהן אין סיים, ווייל אויב ביאליסטאק זאל נישט געבען קיין מאנדאט, וועט ער מוזען זיין מאנדאט אוועקגעבען פארבשטיינ'ען. איך האב געענטפערט ה' גרינבוים'ן, אז איך וויל אידם פערלייכטערן די זאך. איך רעזיגניר פון מיין קאנדידאטור אין לאדז, און זאל ה' פארבשטיין קאנדידירען אין לאדז, דאן האט מען פון מיר גע[illegible], אז איך זאל שטעלען מיין קאנדידאטור אויפ'ן צווייטען ארט נאך ה' פארבשטיין. דערויף האב איך געענטפערט, אז אין יעדער שטאט אין פוילען קאן איך שטעלען מיין נאמען אפילו אויפ'ן לעצטען ארט, נאר אין לאדז, וואו איך בין העכער 30 יאהר בעטייליגט אין דער געזעלשאפטליכער ארבייט, וואו איך בין ביז איצט געווהלט צו אלע פוילישע פארלאמענטען, קאן איך קאנדידירען אדער אויפ'ן ערשטען ארט, אדער אינגאנצען נישט. און איך האב רעזיגנירט פון מיין קאנדידאטור.

מיט מיין דאזיגען בעשלוס וועגען רעזיגנאציע בין איך אוועקגעפאהרען קיין לאדז און איהם איבערגעגעבען דעם ציוניסטישען קאמיטעט. מיינע חברים האבען זיך דאן איינשטימיג ארויסגעזאגט געגען מיין בעשלוס און פערלאנגט פון מיר, אז איך זאל פאדערען ארויסצושטעלען מיין קאנדידאטור אויפ'ן ערשטען ארט, ווייל די ציוניסטען-מאסען אין א שטאט מיט א בעפעלקערונג פון 200 טויזענד יודען, דארף האבען א ציוניסטישען דעפוטאט, וואס זאל וואוינען אויפ'ן ארט, און צו וועלכען ציוניסטען זאלען זיך קענען ווענדען אין די פערשידענסטע ארטיגע אנגעלעגענהייטען.

מיט דער דאזיגער פאדערונג איז א דעלעגאציע פון לאדזער ציוניסטישען קאמיטעט אוועקגעפאהרען קיין ווארשא צום צענטראלען וואהל-קאמיטעט, וועלכער האט די פאדערונג אנערקענט פאר א גערעכטע.

איך ערקלער, אז מיין סיים-מאנדאט אין לאדז האב איך בעטראכט פאר אן עפעקטיווען (ממשות'דיגען). וועגען דעם אפמאך צווישען ה' גרינבוים און ה' פארבשטיין אפצוטרעטען דעם מאנדאט, האב איך קיין אהנונג נישט געהאט. ווען איך וואלט געוואוסט וועגען אזא אפמאך, וואלט איך געוועזען געגען איהם, ווייל איך האלט, אז אזא אפמאך איז נישט עטיש. מען קאן נישט קאנדידירען, פאדערען באר זיך צוטרוי, שטימען, און שפעטער דעם מאנדאט אוועקגעבען. דאך האב איך געוואלט אויפ'ן פאל פון א שלעכטען אויסגאנג פון די וואהלען, נאכקומען ה' פארבשטיינ'ען און האב געזאגט, אז אויב איך וועל בעקומען דעם סענאט-מאנדאט אין דער ווארשאווער וואיעוואדזטווע, וועל איך מיין סיים-מאנדאט אפטרעטען ה' פארבשטיינ'ען. איך האב געוואוסט, אז איהם געהט עס דוקא וועגען א סיים-מאנדאט. פאר מיינע לאדזער וועהלער וואלט עס נישט געווען קיין גרויסער אונטערשיד. זיי וואלטען געהאט זייער פארלאמענטארישען פערטרעטער.

דעריבער האט מיין קאנדידאטור צום סענאט געהאפט ארויסגעשטעלט ווערען אויפ'ן ערשטען ארט אין דער ווארשאווער וואיעוואדזטווע. איך בין געווען זיכער, אז אזוי איז עס טאקי געשעהן.

ערשט אין א וואך ארום נאכ'ן אריינטראגען די ליסטע, האב איך מיך דערוואוסט, אז איך פיגוריר נישט אויפ'ן ערשטען ארט.

דאס טעלעפאנישע געשפרעך מיט ה' גרינבוימען האב איך פערשטאנען אין דעם זין, אז אויב איך וועל בעקומען די 2 מאנדאטען, דעם סיים-מאנדאט אין לאדז און דעם סענאט מאנדאט אין ווארשאווער וואיעוואדזטווא, וועל איך דעם סיים-מאנדאט אבטרעטען ה' פארבשטיינען. דערויף בין איך איינגעגאנגען. אבער איך וואלט בשום אופן נישט איינגעגאנגען קיינמאל אויף דעם, אז ווען איך וועל בעקומען נאר דעם סיים-מאנדאט, זאל איך איהם אוועקגעבען ה' פארבשטיינען. איך האב געהאלטען און האלט ווייטער מיין לאדזער סיים-מאנדאט פאר אנ'עפעקטיווען און דעריבער האב איך קאנדידירט.

די רעדע פון ה' פארבשטיין

— איך וועל זיך נישט אריינלאזען אין פאטעטישע רעדעס. איך וועל זיך בעגנוגענען מיט פאקטען און דאטען. און זאלען די פאקטען און דאטען רעדען פאר זיך אליין.

אלזא דער ערשטער פאקט: ה' גרינבוים האט מיר מיט זיין מאנדאט גאראנטירט מיין מאנדאט צום סיים. דער דאזיגער פאקט ווערט להלוטין נישט בעשטריטען.

ווייטער: א פאקט איז, אז ביי די לעצטע וואהלען האב איך געשטרעבט צו אחדות, צו א פאראייניגטען יודישען פראנט, צו געהן צוזאמען מיט דער „אגודה". ה' גרינבוים האט זיך איינגעעקשנ'ט. דער סוף פון זיין עקשנות האט זיך ארויסגעלאזט נישט צום גוטען. איך ווייס נישט, צי ה' גרינבוים קאן דא איצט רעדען אין אזא הויכען טאן וועגען זיין פאליטיק.

א פאקט איז, אז דער „מזרחי" האט געהאלפען אין לאדז אין דער וואהל-קאמפאניע, נישט ווי דר. ראזענבלאט האט דא ערקלערט. איך אליין בין געקומען קיין לאדז, בין ארויסגעטרעטען אויף א גרויסען מיטינג און האב געזאגט מיינע וועהלער, די מזרחיסטען, אז ווען זיי שטימען פאר אונזער ליסטע, שטימען זיי פאר מיר, ווייל עס איז מעגליך, אז איך זאל בעקומען דעם לאדזער מאנדאט. איבריגענס איז עס דאך אויך געווען אין די צייטונגען, אז ווען עס וועלען זיין נאר צוויי מאנדאטען, בעקום איך דעם לאדזער מאנדאט...

פארזיצער דר. גראנעמאן:

— ה' גרינבוים, איז עס טאקי אזוי געווען?

גרינבוים: זעהר מעגליך.

דר. ראזענבלאט: איך ווייס נישט וועגען דעם.

ה' פארבשטיין רעדט ווייטער:

— א פאקט איז, אז דער „מזרחי" האט אריינגעטראגען זיין טייל אין דעם וואהל-פאנד און האט נאך שפעטער, בעת די וואהלען, צוגעגעבען א סומע.

פרעזעס פארבשטיין רעדט ווייטער און זאגט אז ער האט עס נישט בעטראכט פון גרויסער וויכטיגקייט, וואס ער האט געשטעלט זיין נאמען אויפן ערשטען ארט אין דער קאנדידאטען-ליסטע צום סענאט אין דער ווארשאווער וואיעוואדזטווע. ווען גרינבוים וואלט עס געווען דורכאויס פערלאנגט, וואלט ער עס נישט געטון. ער איז געווען זיכער, אז אין פאל, ווען עס וועלען זיין נאר צוויי מאנדאטען בעקומט ער דעם לאדזער סיים-מאנדאט, פאר וועלכען גרינבוים האט איהם גאראנטירט.

— נאך די וואהלען — ערקלערט ווייטער ה' פארבשטיין — ווען איך האב פערלאנגט פון ה' גרינבוים'ען, אז ער זאל ערפילען זיין פערפליכטונג, האט ער מיר געשטעלט בעדינגונגען פון פאליטישען און פינאנציעלען כאראקטער. די פאליטישע בעדינגונגען האלט איך פאר איבעריג און פאר אונבעגרינדעט. בנוגע זיין פינאנציעלער פאדערונג האב איך איהם געזאגט, אז מיר זאלען זיך אוועקזעצען און בעטראכטען, ווען מען דארף בעצאהלען, ווען מען — נישט, וועלען מיר זעהען, וואס מיר האבען צו טון.

איך האב ערקלערט ה' גרינבוים'ען: די גרעסטע מעלה, וואס איך שעץ אין אייך, איז אייער ערליכקייט. איך פערלאנג פון אייך, אז איהר זאלט ערפילען אייער פערפליכטונג. און איצט זאג איך דאס זעלבע צו ה' גרינבוים'ען: איך שעץ הויך אייער ערליכקייט, און איך פערלאנג פון אייך — ערפילט אייער ווארט און גיט מיר דעם סיים-מאנדאט!

דאס הויכע קאנגרעס-געריכט האט דא פאר זיך פיל דאקומענטען, וואס בעווייזען, אז מיין פאדערונג איז א גערעכטע — פערענדיגט ה' פארבשטיין.

ביי יודישע פויערים

(איינדרוקען פון א בעזוך אין א יודישער קאלאניע)

ארום ווילנע געפינען זיך איניגע קאלאניעס, וואו יודען בעשעפטיגען זיך מיט ערד-ארבייט. די גרעסטע איז די יודישע קאלאניע דעקשנע, 5 קילאמעטער פון דער אייזענבאהן-סטאציע אלקעניקי. אין דארף דעקשנע געפינען זיך איבער 30 פאמיליעס יודישע ערד-ארבייטער.

די דאזיגע יודישע קאלאניעס זענען ענטשטאנען בערך מיט הונדערט יאהר צוריק, אין די צייטען פון רוסישען קייזער ניקאלאי דעם ערשטען, וועלכער האט געשטרעבט אין פערשידענע מקומות פון זיין גרויסער מלוכה צוציהען יודען — לופט-מענשען, צו ערד-ארבייט. בכן האט מען אויך ארום ווילנע געשאפען איניגע יודישע קאלאניעס און בתוכם דעם דארף דעקשנע. די רוסישע רעגירונג האט געמאכט בשעתו פערשידענע הנחות פאר די קאלאניסטען. די קאלאניסטען-ליטווינער, בעציהען זיך עד-היום זייער גוטמוטיג צו די יודישע פויערים.

ועל כולם אין דער לעצטער תקופה געניסען די קאלאניעס אויך די אפוטרופסות פון דער „רייכער מומע" „איקא". אבער נישט קוקענדיג אויף דעם קבויל פון גינסטיגע בעדינגונגען, האט זיך פונדעסטוועגען נישט אינגאנצען איינגעגעבען דער הונדערט-יאהריגער עקספערימענט צו שאפען ביי יודען דעם טיפ פון עכטע פויערים.

ווי בעוואוסט, פאדערט זיך, ווי דער שטייגער איז, די ערד אין דער צייט צו בעמיסטיגען און ווי געהעריג צו בעארבייטען, און נאר דאן קען מען האפען אויף א קומענדיגע גערעטעניש. נאר אט, למשל, איז דארט פארהאן א קאלאניסט א בן-שבעים, אבער נאך גאר א קרעפטיגער, וועלכער צו דער ריכטיגער צייט, ווען אלע זייען די פעלדער, זייט ער דווקא נישט. ער הויבט אן צו זייען ערשט דעמאלט ווען אלע פערענדיגען שוין די פעלד-ארבייט, דאן נעמט ער צו הילף א פאר משוגעים פון קאלאניע, שפאנט איין דעם שוואכען און אויסגעהונגערטען פערדעל און גייט אקערען דווקא אין די גרויסע היצען. דערביי שלעפען די משוגעים דעם פערד אין אלע זייטען, אזוי אז דער פערד ווערט אליין אויך „משוגע". און וואס פארא „פרוכטען" אזא מין פעלד-ארבייט קען ברענגען, איז לייכט פארצושטעלען זיך.

א צווייט בילדעל:

ווען עס קומט די צייט אראפצונעמען דאס היי פון די לאנקעס, דאן ערשט נעמט זיך דער יודישער קאלאניסט צו פעררכטען די קאסע. שארפענדיג די קאסע מיט'ן שארפשטיין, שניידט ער זיך קודם-כל איין די פינגער פון האנד, און אזוי ארום, ווען ער קאן בכלל נישט די מלאכה, פליט ביי איהם א האלבע קאסע אריין אין די ערד פון לאנקע, צוליב וואס די קאסע טעמפעט זיך און מען דארף איהר א האלבע שעה שארפען, אום מען זאל קענען ווייטער ארבייטען.

דער קאלאניסט — דער קריסט — איז א גרעסערע אויפטוער מיט דעם אקעראייזען, וועלכער גייט ביי איהם פלינק ווי ביי א גוטען שרייבער די פען, צוליב וואס די ערד זעהט ביי איהם אויס ווייך און פוכקע. פערקעהרט-זשע דער יודישער קאלאניסט האט דאס רוב נישט קיין כוח איינצוהאלטען דעם אקער, אזוי אז די ערד זעהט נישט אויס ווי א צוואקערטע, נאר מאכט דעם איינדרוק, ווי זי וואלט געווען בלויז „צעריפט". פערשטייט זיך, אז עס קען דערביי קיין גרויס גערעטעניש נישט אויסוואקסען.

צוליב דעם האט אגב דער קאלאניסט נישט מיט וואס די בהמות צו קארמענען ווינטער, זיי ווערען אפט אזוי שוואך, אז מען דארף אפילו רופען מענשען אין שטאל אריין כדי צו העלפען די בהמות זיך שטעלען. די בהמות האבען נישט די געהעריגע קארמע, ווייל מען פיהרט נישט אריין די תבואה צו דער צייט פון די פעלדער. דאס היי פערנעצט דער רעגען, און דאס ביסעל וואס מען ברענגט שוין פון די פעלדער ווערט נישט איינגעהייט, ווייל דער שייער איז נישט גאר אין ארדנונג; דער דאך איז א שלעכטער. די טירען זענען אפען און דערצו פרירען דארטען ביי די בהמות אפ די פיס א. א. וו. דער סך-הכל איז, אז אויגם דער שטח ערד, וואס זיי בעזיצען, איז גענוג און אפילו איבערגענוג, שפייזט זיי די ערד ווייניג און די קאלאניסטען גופא זאגען ווייניג וועגען מעגליכקייטען אויסצובעסערן די קולטור פון דער קאלאניע.

עס זענען דא אויך נאציאנאל-פסיכאלאגישע סיבות צוליב וואס די יודען האבען זיך נישט געקענט צופאסען צו דער מדרגה פון עכטע פויערים. למשל עד-היום, ד. ה. אין משך פון 100 יאהר, זענען זיי געצוואונגען צו דינגען א פאסטוך א קריסט, די פויערים קריסטען האדעווען חזירים, וואס דאס קארמענען זיי קאסט כמעט גארנישט, און פאר אזא בריאה נעמט מען גאנצע 30 דאלער. פערקעהרט-זשע דער יוד האדעוועט א גאנצען יאהר א קאטשקע און בעקומט פאר איהר גאנצע 4 גילדען. דער פויער — דער קריסט עסט זיך אן מיט פלייש כמעט אומזיסט, פון וואס ער איז טאקע „שטארק ווי א גוי". פערקעהרט-זשע דער יודישער קאלאניסט, טאמער קוילעט ער נישט ווען א בהמה'לע, דארף ער צוליב דעם אויסהאלטען א שוחט און דעם פלייש דערנערט ער זיך ווייניג-וואס.

ווייטער זענען די יודישע בעדערפענישען נישט אומזיסט כאראקטעריזירט מיט דער דעפיניציע פון „מרובים צרכי עמך".

די יודישע קולטורעלע הצטרכות'ן זענען גאנץ אנדערע ווי ביי די פויערים פון די ארומיגע ליטווישע דערפער.

אין דעקשנע למשל געפינט זיך א בית-המדרש מיט 3 ספרי-תורה'ס, וואו יודען קומען יעדען טאג דאווענען, אין דער צייט, ווען די ארומיגע פויערים פון פושקארניע, הגם זיי זענען אין צאל מעהרער ווי אין דעקשנע, האבען זיי נישט קיין אייגענעם קאשציאל, להבדיל, און נאר איינמאל אין וואך, זונטאג, פאהרען זיי אין שטעטעל אלקעניק אין קלויסטער אריין. די יודען אין דעקשנע האלטען אויס א שטענדיגען שוחט, א שטענדיגען לעהרער פאר זייערע קינדער, צייטווייליג האט די קאלאניע אויך אויסגעהאלטען א רב, איך אליין האב געזעהן, ווי מען איז געקומען אין קאלאניע קלויבען נדבות אויף יודישע נאציאנאל-רעליגיעזע אינסטיטוציעס. און גאר נישט לאנג איז א טאכטער פון א היגען קאלאניסט געפאהרען זיך היילען אין קארלסבאד, א צווייטער קאלאניסט האט געשיקט דעם זוהן שטודירען קיין פאריז — צי קענען אזעלכע ערשיינונגען פארקומען אין דערביאיגען ליטווישען דארף פון פושקארניע?!

אין דער צייט ווען די ארומיגע פויערים — קריסטען גיבען אפ זייער גאנצע ענערגיע אויסשליסליך פאר ערד-ארבייט-צוועקען, זוכט דער יודישער קאלאניסט זייטיגע פערדינסטען, אדער ווי זיי רופען דאס אן — א לעבעדיגען רובל, פרנסה מן הצד, הויפטזעכליך די שפעקולאציעס ארום דער אויסהאלטונג פון די משוגעים. א יודישער קאלאניסט זאגט ארויס זיין אידעאל: — פאר מיר איז בעסער איין משוגענער איידער 10 דעסיאטין ערד. אין דער צייט ווען זייערע שכנים, די פויערים גוים, האבען דערפון קיין אהנונג נישט. אזוי למשל האב איך פאריגען יאהר געהאט א פסיכיש-קראנקע ליטווינקע, וועלכע האט קיין אנדער שפראך נישט פערשטאנען, און ס'איז מיר שווער אנגעקומען איינצורעדען א פויער — א ליטווינער, אז ער זאל זיך אננעמען איהר צו פלעגען, אין דער צייט, ווען א יודישער קאלאניסט שטעהט גרייט מיט אפענע ארעמס און בעט וואס מעהר משוגעים.

אט די אלערליי זייטיגע פרנסות האבען זיך אזוי איינגעווארצעלט אין דער פסיכיק פון די יודישע פויערים, אז די ערד-ארבייט איז ביי זיי כמעט אפגעווישט געווארען. ווען איך האב אמאל געפרעגט אנ'עלטערען יודען פון די דאזיגע ערד-ארבייטער מיט הדרת-פנים פון א תלמיד-חכם, פארוואס, ווען איך קום צו אייך, זעה איך נישט אייער יוגענט ביי פעלד-ארבייט, האט ער מיר געענטפערט מיט א געקליגלטע יודישע המצאה: „ווען איהר, הער דאקטאר, קומט צו אונז צופאהרען, איז פאר אונז דאס א יום-טוב, און דעריבער ארבייטען מיר נישט".

דר. א. ווירשובסקי.

ארום דער גענעראל-דעבאטע אויפ'ן קאנגרעס

(ענדע פון דער 3. זייט).

ה' מאצקין — רוהיג! מיר וועלען זיך נישט לאזען טערראריזירען. מאכט נישט פון דעם קאנגרעס א פארס.

די רעוויזיאניסטען שטילען זיך איין א ביסעל און ד״ר ראזענבליטה זעצט פאר זיין רעדע. אבער ס'געדויערט בלויז א ווייל'ע און דער טומעל ווידערהאלט זיך.

ד״ר ראזענבליטה זאגט: — די רעוויזיאניסטען האבען ערקלעהרט דער בריטישער רעגירונג, דאס ד״ר ווייצמאן און דער עקזעקוטיווע זענען נישט פאסיג צו פיהרען פערהאנדלונגען.

אויסרופען פון אלגעמיינע ציוניסטען — פפוי!

די רעוויזיאניסטען טומלען ווייטער.

ד״ר ראזענבליטה — די רעוויזיאניסטען שעדיגען אויך די ציוניסטישע פאנדען דורך אלערליי ערקלערונגען און דורך סאבאטאזש.

די רעוויזיאניסטען טומלען נאך שטארקער.

דער פרעזידענט — דאס איז צום בעדויערען פעסטגעשטעלט געווארען אויפ'ן קאנגרעס בעריסט.

די רעוויזיאניסטען שרייען ווייטער.

ה' מאצקין — רוהיג! איהר וועט קענען ענטפערען און איהר האט טאלאנטען וואס קענען דאס טון (געלעכטער און אפלאדיסמענטען).

די טאקטישע בעמערקונג פון פרעזידענט רופט ארויס גרויס געלעכטער אבער זי ווירקט אויך צו בערוהיגען די רעוויזיאניסטען.

ד״ר ראזענבליטה פערענדיגט זיין רעפעראט.

אט אזוי האט דער איצטיגער קאנגרעס פערזוכט דעם טעם פון א גרויסען טומעל.

מאנמארטר—דער געגענד אין פאריז וואס האט א פערקערטע מאראל

.3

די שמאָלע געסלעך פון מאָנמאַרטר זענען פול מיט פלעצער, לאָקאַלען, האָטעלען, וואו דער מענש קען אַרויסלאָזען זיינע משוגה'דיגע חיות פון דער נשמה און זיי זעטיגען. צו דעם צוועק שטעהט גרייט די גאַנצע אַרמעע פון יונגע מענער און פרויען, וואָס פיטערן די חיות, ערפילען די אינסטינקטען. זיי קאָנען שוין גוט זייערע גאַסטיען, מייסטען וואָס זיי ווילען, און ווערען פון גאַ״נישט פערוואונדערט.

דער דאָזיגער טייל פון מאָנמאַרטר איז אַ גאַנץ בעזונדערער און אַ פערשטעקטער, אַ זודות׳דיגער וואָס ווייזט זיך נישט פון אויבען אויף.

די מענשליכע נשמה און איהרע אינסטינקטען זענען נאָך פאַר די מענשען אַליין אַ ווילדער, נישט־אויסגעפאָרשטער וואַלד.

אויפ'ן מאָנמאַרטר איז דער פלאַץ, וואו די מענשען קומען און לאָזען אַרויס די אַלע חיות פון וואַלד. דאָרטען פיטערט מען זיי. נאָכדעם טרייבט מען די ווידער אַריין און מען קעהרט זיך אום אַהיים שטילע, רוהיג. קיינער ווייסט נישט אין דער היים וואָס די מענשען האָבען דאָרטען אָפּגעטון. דאָ טוט זיך אויס דער מענש נאַקעט און שטעלט זיך ממש אויפ'ן קאָפּ, דאָ הערשט גאָר אַנ'אַנדער מאָראַל און אַנאַנדער וועלט.

אָט, צום ביישפּיל, שטעלט זיך אָפּ אין אַנ'ענגע פינסטערע געסעל, נעבען אַנ'אַלטען האָטעל, אַנ'ערשט־קלאַסיגער אויטאָמאָביל. עס געהט אַרויס אַ דיקער העיר, אַ רייכער פאַבריקאַנט פון אַ פּראָווינץ־שטאָט. דאָרט אין שטאָט איז ער אַנ'אָנגעזעהענער בירגער, דער זייל, אויף וועלכען עס האַלט זיך די געזעלשאַפט. נאָך איהם געהט אַרויס זיין ווייב, אַ דיקע בכבוד'דיגע פרוי, אין זייד און בריליאַנטען, און נאָך די צוויי יונגעלייט, טיפּען פון מאָנמאַרטר — דאַר, הויך, מיט בלאַסע און לענגליכע פנים'ער, די האָר גלאַט פערקעמט און גלאַנציג, ווי צוגעקלעבט. אַלע פיר פערשווינדען זיי אין אַ געהיימניספולע טיר פון דעם דונקעלען, נישט בעלויכטענעם הויז. עס איז אַ ספּעציעלע הויז, אַ הויז, וואו מענער און פרויען בעגעגענען זיך, דאָרט אין אַ צימער וועט דאָס ווייב פערראַטען דעם מאַן פאַר איהם אין די אויגען און פאַר זיין אייגענעם פערגעניגען. וואָלט זי דאָס געטון ביי איהר אין שטאָט אָהן דעם וויסען פון איהר מאַן, וואָלט ער זי זיכער דערשאָסען. דאָ אָבער, אויפ'ן מאָנמאַרטר, בעהען די מאָדנע בעהאַלטענע חיות פון דעם ווילדען נשמה־וואַלד פריי. דאָ איז עס ערלויבט.

דאָס איז בלויז איין בילדעל פון דעם אומבעקאַנטען טייל פון מאָנמאַרטר. דאָ אין די לאָקאַלען ווערט אָפּגעשפּילט די געהיימניס, פון וואַנען עס קומט אַרויס דאָס וואָרט ליידענשאַפט, דער געפיהל וואָס די מענשען בעטראַכטען אַלס זייער העכסטען פערגעניגען — ליבע.

דער דאָזיגער קוואַל פון תענוג איז אויך אַ קוואַל פון יסורים, פון ליידען, דאַן ווערט שוין קלאָר פאַרוואָס די דייטשען האָבען די ליבע בעצייכענט מיט'ן וואָרט „ליידענשאַפט“.

און אויפ'ן מאָנמאַרטר האָט זיך קאָנצענטרירט דאָס דער גיהנום פון ליבע, וואָס ברענט ביי יידי מענשען אין בלוט, דאָ זענען דאָ הייזער, וואו מענשען קומען געפייניגט צו ווערען פון שעהנע פרויען. אין די דאָזיגע ליבעס־אינקוויזיציעס געפינען זיך גאָלכע ליידיגע שוואַרצע צימערען מיט אַ קרייץ אויפ'ן וואַנט. נעבען קרייץ הענגט אַ בייטש און אַ קאַנטשיק. די אינסטרומענטען, מיט וועלכע מען שמייסט די געסט. דאָ זענען אויך דאָ הייזער, וואו מענשען קומען מאַטערן די פרויען, מאַטערן זיך אַליין, ברענען אויפ'ן שנעלען אָדער לאַנגזאַמען פייער פון דער ליבע. פאַרהאַן מענשען, וואָס מישען צוזאַמען די ליידענשאַפט פון דער ליבע מיט דער ליידענשאַפט פון בערוישענדע גיפטען ווי קאָקאַאין און אָפּיום. דאָס גאַנצע מאַטערניש פון די מענשליכע ליידענשאַפטען האָט זיך פערזאַמעלט אויפ'ן מאָנמאַרטר.

נאַטירליך, זענען די אויבער־פּריסטערינס פון דעם דאָזיגען מזבח פון ליבע די טענצערינס. פרי־הער איז דער מאָנמאַרטר געווען די ערשטע טרעפּעל פאַר שפּעטערדיגע וועלט סטאַרס. דאָ האָבען זיי געמאַכט די ערשטע טריט און פון די טאַנץ־זאַלען זענען זיי נאָכדעם אַרויף צו די גרעסטע זאַלען. דאָס לעבען און ליבען פון די דאָזיגע טענצערינס איז פּונקט אַזוי פערקערט, ווי דאָס לעבען און ליבען אַרום זיי. דאָס וואָס מיר רופען אָן מאָראַל, איז ביי זיי נישט מאָראַליש. און דאָס וואָס מיר האַלטען פאַר נישט אַנשטענדיג, איז ביי זיי אַנשטענדיג. אַ ריכטיגע מאָנמאַרטר טענצערין וועט קיינמאָל נישט ליבען אַ מענשען, וואָס צאָהלט איהר. מעג ער זיין שעהן ווי גאָט און רייך ווי קורח, קוים לעבט זי אויף זיין חשבון איז ער אַ פערשאָלטענער, וואָס איז נישט ווירדיג צו געניסען די אמת'ע ליבע פון אַ ריכטיגער טענצערין. נאָר יענער איז ווירדיג וועמען די טענצערין דאַרף בעצאָהלען און וואָס העכער דער פּרייז אַלץ ווירדיגער און הייסער ליבט זי איהם.

אַ בעקאַנטער קענער פון מאָנמאַרטר און פון לעבען פון די טענצערינס דערצעהלט, אין זיין בוך וועגען זיי, פאָלגענדע אינטערעסאַנטע געשיכטע.

אַ יונגע טענצערין פון אַלזשיר (אַפריקע), מיט'ן נאָמען לאַרא, וואָס איז אויפגעטראָטען אין די הויפּט־לאָקאַלען פון מאָנמאַרטר, האָט זיך פער־קוקט אויף אַ יונגען מאַן, אַ שטענדיגער איינגעהער פון די פלעצער וואו זי האָט געטאַנצט, אַלע דאַמען האָבען איהם געקאָנט, מאָריץ האָט ער געהייסען, און אין דעם מאָריץ האָט זיך לאַרא פערליבט.

די חבר'טע איהרע, די ערפאַהרענע יוסין אַלגאַ האָט בעמערקט איהרע פערליבטע בליקען אויף דעם מאָריץ און האָט איהר איינמאָל געזאָגט:

— אַרימע לאַרא, דו ווערסט איהם נישט בעקומען. ער געהט הויך און דו ווערסט קיינמאָל נישט האָבען דאָס געלד איהם צו בעצאָהלען.

דער דאָזיגער בעוואוסטזיין האָט לאַרא'ן טרויעריג געמאַכט. איינמאָל האָט זי נישט אויסגעהאַלטען און צוגעגאַנגען צו איהם און געזאָגט: „איך האָב דיך ליב“. די נאַאיוויטעט פון דער יונגער טענצערין האָט איהם געריהרט, און ווער האָט חי איינמאָל אין אַנ'אָוועגד אַרויסגענומען, פאַר'ן אַרויס־געהן האָט זי איהם טרויעריג געזאָגט:

— מאָריץ, איך האָב אָבער נישט גענוג געלד צו בעצאָהלען.

— דאַגה נישט, איך וועל שוין בעצאָהלען. איך האָב געלד — האָט ער געענטפערט.

אַז די גליקליכע פּרייע שעה'ן זענען אַריבער, און זיי האָבען זיך געזעגענט, האָט מאָריץ אַרויס־גענומען אַ סומע געלד און פאַרגעלייגט לאַראַ'ן.

דער סוף איז געווען, אַז לאַרא איז געקומען צו איהרע חבר'טעס אַ פערוויינטע, אַ בעליידיגטע, אַנ'ענטוישטע און געשוואוידען אייביגען האָס צו דעם מאָריץ. פאַר איהר איז דאָס געווען די גרעסטע בעליידיגונג, ווען זי האָט געשענקט די אמת'ע ליבע אַ מענשען וואָס האָט איהר בעצאָהלט.

אַ צווייטע טענצערין, וואָס שפּילט איצט אַ גרויסע ראָלע אויפ'ן מאָנמאַרטר, איז ביי איהרע ערשטע טריט אויף דער ביהנע פלוצלינג קראַנק געוואָרען און נישט געהאַט מיט וואָס צו היילען זיך. אַ יונגער אַמעריקאַנער, וואָס האָט זיך מיט איהר צופעליג בעקענט, האָט אויף איהר רחמנות געהאַט און, מיט דער ערלויבניש פון זיין מוטער גענומען זי אויף דער ריוויערא (ביים ברעג ים) אין דרום פראַנקרייך. דאָרט האָט זי געלעבט מיט זיין פאַמיליע אַ האַלב יאָהר, ביז זי איז געזונט געוואָרען. דאַן האָט איהר דער אַמעריקאַנער צו־ריק געלאָזען אויף דער סצענע. די טענצערין אָבער האָט דעם אַמעריקאַנער נישט געקאָנט מוחל זיין, וואָס די גאַנצע צייט, וואָס ער האָט איהר געהאָלפען, האָט ער איהר נישט אָנגעריהרט, און זי האָט דאָס, לויט איהר מאָנמאַרטר מאָראַל, נישט געקאָנט פער־שטעהן, און נאָך איצט, ווען זי איז שוין אַ סטאַר און בערימט, קאָן זי דאָס נישט פערגעסען. און זי פּערזיכערט אַלעמען, אַז זי איז געגאַנגען זיין בע־ליבטע.

מען קאָן וועגען די דאָזיגע פּריסטערינס פון דער בעצאָהלטער ליבע דאָך נישט זאָגען, אַז זיי האָבען נישט זייער מאָראַל און זייערע אמת'ע אויפ ריכטיגע ליבעס־געפיהלען. אָבער פערקעהרט וועגען זיי. פערקעהרט ווי מיר שטעלען עס זיך פאָר.

אַ מאָנמאַרטר־פילאָזאָף האָט מיר איינמאָל געזאָגט אַז לויט זיין מיינונג זענען די מענשען ערשט דאָ נאַטירליך. נישט נאַטירליך זענען זיי דאָרט, וואו זיי פיהרען זיך אַנשטענדיג. בעמט צו — האָט ער געזאָגט — ביי די מענשען די זאָרג די אַרבייט, און דעם ביטערען קאַמף פאַר'ן שטיקעל ברויט, וועט די גאַנצע וועלט זיך פערוואַנדלען אין אַזאַ פּלאַץ ווי דער מאָנמאַרטר.

— אָבער איין זאַך האָט איהר פערגעסען — האָב איך איהם געזאָגט, — אַז ווען אַלע מענשען וועלען בעפרייט ווערען פון זאָרג און נויט וועלען דאָ נישט זיין די טענצערינס און זינגערינס און די גאַנצע אַרמעע, וואָס איז געצוואונגען דורך נויט און זאָרג צו ערפילען די משוגענע מענשליכע אינסטינקטען און ליידענשאַפטען.

(פאָרווערטס)

דוד איינהאָרן.

11 פרויען אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק

פּראָצעס וועגען אַ רייהע גנבות אין לובלין

לובלין. אַ געוויסע 19־יעהריגע סטעפאַניאַ גלעמביקאָווסקאַ אַ דינסט, בלייבענדיג אָהן אַ דר־ביים, ווייל זי איז שוין עטליכע מאָל געווען גע־משפּט פאַר גנבות איז אַוועק אויף שוואָקאַ 11 צו אַ געוויסע מאַריאַ גוז און דאָרט איבערגענעכטיגט צוזאַמען מיט איהר איז דאָרט געשלאָפען נאָך איינע אַנ'אַרבייטסלאָזע דינסט אַ געוויסע יוזעפאַ מידזאַ לאַווסקאַ. אין אַ טאָג אַרום איז די גלעמביקאָווסקאַ אַוועק און צוגע'גנב'עט די מעטריקע פון דער מי־ראַסלאַווסקאַ. מיט דער דאָזיגער מעטריקע איז זי אַוועק צום ה' דוד בוים אויף זאַמויסקאַ 21 און דאָרט בעקומען אַ שטעלע, אויפצומאַרגענס האָט די בעל־הבית'טע אויסגענוצט אַ מאָמענט ווען די איי־גענטימער זענען נישט געווען אין שטוב, צו'גע־גנב'עט גאַרדעראָב ביזשוטעריע און מזומן אויף טויזענד זלאָטיס און פערשווינדען נישט איבער־לאָזענדיג קיין שום שפּורען. ה' בוים האָט וועגען דעם געמאָלדען דער פּאָליציי, וועלכע האָט פערהאַלטען די אמת'דיגע מירעסלאַווסקאַ. דער טעות איז אָבער שנעל אויפגעקלערט געוואָרען און מען האָט גענומען זוכען די אמת'ע גנב'טע, וועלכע האָט דערווייל בעוויזען אַראָפּצוגנבענען פון פרוי־דעם ווערש צום שאַרען פון אַ געוויסע מאַריאַ פרידמאַן. דערנאָך האָט זי אויסגעפיהרט גנבות אויף סטאַשיצאַ 9 ביי וואַנדאַ באַרמאַן, ביי מאַריאַ סאַמין, העלענאַ האַמפּעריק און דאַרא שפּער. אומעטום האָט זי גע'גנב'עט וועש און גאַרדעראָב.

פּאָליציי האָט ענערגיש געזוכט די גנבטע און סוף כל סוף איהר געפאַקט אין קראַסנאָסטאַוו.

זי איז אַרעסטירט געוואָרען און צוזאַמען מיט איהר זענען אַרעסטירט געוואָרען נאָך 10 פרויען אויף וועלכע זי האָט אָנגעוויזען אַלס מיטהעלפערינס אין די גנבות אָדער אַלס אָפּקויפערינס פון די גנבות.

פאַריגע וואָך זענען דעריבער 11 פרויען אַ וועקגעזעצט געוואָרען אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק פון לובלינער קרייז געריכט. אין רעזולטאַט איז די הויפּט־גנב'טע פערמשפּט געוואָרען אויף 3 יאָהר תפיסה, פינף צו פערשידענע טערמינען, פון 1 יאָהר ביז דריי חדשים תפיסה, די איבעריגע פינף בעשולדיגטע זענען בעפרייט געוואָרען.

אַמנעסטיע פאַר „ספּעצער“,

וועלכע זענען געזעסען אין טורמע פאַר סאַבאָטאַזש

ריגא (ספּ. טעל.) פון מאָסקווע מעלדעט מען, אַז אויפ'ן יסוד פון אַ בעשלוס פון צענטראַלען קאָמוניסטישען קאָמיטעט איז פערעפענטליכט געוואָרען אַ אַמנעסטיע, וועלכע נעהמט אַרום אַלע „ספּעצען“: אינזשינירען, טעכניקער און אַנדערע אינטעליגענץ, וועלכע זענען געזעסען אין די טורמעס אַלס בעשולדיגטע אין שפּיאָנאַזש. די בעפרייטע וועלען זיך צוריקקעהרען אויף זייערע אַמטען.

ד"ר ראַבינזאָן
פאַדעמביע
גראַנד־פּענסיאָנאַט

(59

ר. אייזראַעל

ליבע און טויט

סענסאַציאָנ. ראָמאַן פון לאַדזשער לעבען

דער קאַפּיטאַן האָט געגעבען די לעצטע פער־אָרדנונגען צו אַלאַרמירען די פּאַסאַזשירען פון דער שיף. די שיף־סירענעס האָבען אָנגעהויבען מורא'־דיג צו ברומען. די מאַטראָסען האָבען געגעבען סיגנאַלען.

שוין אין דער ערשטער מינוט איז ענטשטאַ־נען אַ שרעקליכער פּאַניק, פון אומעטום האָבען אַנ־געהויבען אַרויסצולויפען דערשראָקענע אומרוהיגע פּאַסאַזשירען אין דער בלויזער וועש, פרויען האָ־בען געיחלש'ט. קינדער האָבען געשריגען, מאַנס־פערשוינען האָבען זיך בעמיהט צו דערוויסען, וואָס ס'איז בעשעהען. דאָס ערגסטע איז געווען, אַז אַפילו די גרויסע שיף־מאַנשאַפט בראש מיט די אָפי־צירען, וועלכע זענען גלייך געווען אין דינסט־בערייטקייט, האָבען אַליין נישט געוואוסט, וואָס דאָ איז פאָרגעקומען.

האַנס האָט זיך בשום אופן נישט געקענט פערטייטשען די האַנדלונג פון קאַפּיטאַן. ווי יע־דער פערברעכער, האָט ער געפּרובט אַריינצודרינ־גען אין דער פּסיכאָלאָגיע פון דעם, וואָס פער־פאָלגט, כדי צו קענען בעשטימען זיין אייגענע האַנדלונג. ער האָט אָנגעהויבען צו צווייפלען, צי אויף איהם איז געפאַלען, וועלכער ס'איז חשד אין צוזאַמענהאַנג מיטן פערשוואונדען פון לעה־מאַנען. דער קאַפּיטאַן וואָלט דאָך נישט געדאַרפט מאַכען קיין שום אַלאַרמען אַרויסרופען קיין פאַר־ניק. ער וואָלט דאָך געקענט גלייך איהם אַרעסטי־רען אין די זאַך וואָלט געווען ערלעדיגט. איהם איז איינגעפאַלען, אַז ס'איז מעגליך, דער פאַל, דאָס לעהמאַן האָט זיך אויף וועלכען ס'איז אופן צוגעשלעפּט צו אַנ'עפענונג אין שיף, און איז אַ־ריינגעפאַלען אָדער אַריינגעשפּרונגען אין וואַסער.

דער געלער איז געווען טעמפּ, צו אַלעם, וואָס ס'איז פאָרגעקומען. זיין שכל און אַריענטאַציע־פעהיגקייטען זענען געווען צו פּרימיטיוו. אַז ער זאָל זיך קענען אַנ'עצה געבען מיט אַלע פּאַסירונ־גען, וועלכע זענען געקומען אַזוי שנעל איינער נאָכ'ן אַנדערען.

נאָר 2 מענשען איז דער אַלאַרם נישט גע־פעלען געוואָרען, דאָס איז געווען כאַרט און אַדאָלף, וועלכע האָבען אָפּגעוואַרט די געשעהעניש. דער אַלאַרם אויף דער שיף האָט זיי געגעבען צו פער־שטעהן, אַז דער גאַנצער ענין איז פערשיט גע־גאַנגען, אָבער צו וואָס אַלאַרמירט מען די שיף?

דערווייל זענען מענשען פון אַלע זייטען גע־לאָפען אויפ'ן דעק. דער קאַפּיטאַן האָט געגעבען נאָר איין פעראָרדנונג דעם מאַנשאַפט, אַלע פּאַסאַ־זשירען אויפ'ן דעק, דעם „דירעקטאָרס“ טרופּע איז אויך אַרויסגעלאָפען פון זייערע קאַבינעס און זיי פער'סמ'ט געלאָפען צוערשט צום דירעקטאָר, וועל־כער איז אָבער געווען נישט ווייניגער דערשראָ־קען פון די מיידלעך, און דאַן אויפ'ן דעק, פער־שטשעפּעדיג אַלע מאַטראָסען אויפ'ן וועג, כדי זיי צו דערוויסען, וואָס ס'איז פאָרגעקומען און ווי אַ מ'דאַרף זיך ווייטער פיהרען.

אויף וויפיל דער קאַפּיטאַן האָט געקענט, האָט ער בערוהיגט די פּאַסאַזשירען און געבעטען זיי פערהאַלטען רוהיג. ווען אַלע זענען שוין געווען אויפ'ן דעק, איז דער קאַפּיטאַן צוגעגאַנגען צום פערזאַמעלטען גרויסען עולם און צו זיי געזאָגט:

— איך בעט פולשטענדיג רוהיג זיך צו פער־האַלטען. ס'דראָהט קיינעם קיין שום געפאַהר. די שיף איז פולשטענדיג אין אָרדנונג, דער ים איז רוהיג, קיין ים־רויבער זענען אויך נישט פאַראַן. ס'האַנדעלט זיך נאָר יועגען פעסט שטעלען, צי קיינער פעהלט נישט אויפ'ן שיף. ווייל אונז האָט זיך אויסגעדוכט, אַז היינטיגע נאַכט איז ווידער אימיצער אַריינגעפאַלען, אָדער אַריינגעשפּרונגען אין ים. אַזוי ווי דאָס איז געווען אַ נאַכט פריהער מיט'ן פּראָפעסאָר לעהמאַן.

האַנס האָט לייכטער אָפּגעאָטעמט. ער האָט זיך איבערצייגט, אַז אויף איהם איז נישט פאַראַן קיין פערדאַכט און ער האָט אַ שטויס געגעבען דעם געלער מודמעלנדיג:

— דו געלער הונד, דו פייגלינג, דו האָסט מורא געהאַט, אַז ס'זאָל דיר עפּעס נישט געשעהן. דאָס זעלבע איז אויך געווען מיט „כאַרטען“, ער האָט אָנגעהויבען צו גלויבען אין זיין הצלחה. ביז איצט איז ער נאָך קיינמאָל נישט אַדורכגעפאַלען. די קמעה, וואָס ער האָט געטראָגען אויפ'ן האַרץ... האָט לויט זיין מיינונג איהם אָפּגעהיטען פון אַלעם שלעכטען און אויך איצט בייגעשטאַנען.

נאָר איין מענש איז געווען אויפ'ן שיף, וועל־כער האָט שיער נישט גע'חלש'ט, ווען דער קאַ־פּיטאַן האָט גערעדט וועגען דעם, אַז אימיצער איז אַריינגעפאַלען אין ים.

דאָס איז געווען ריטא, די קליינע שוואַרצע טענצערין, די איז געשטאַנען צוזאַמענגעדריקט מיט איהרע חבר'טעס.

— וואָס האָט געקענט געשעהן מיט איהם, צי איז ער טאַקע צוליב אונפאָרזיכטיגקייט אַריינגע־פאַלען אין ים? צי איז דאָס מעגליך? ווי אַזוי האָט דאָס געקענט געשעהען? צי וועט דאָס גע־הייניש אַזוי אַרום קיינמאָל נישט אויפגעקלערט ווערען, וואָס טוט זיך מיט איהר? וואָס געשעהט מיט איהר, וואוהין פיהרט מען זי.

דער קאַפּיטאַן האָט דערווייל ווייטער גע־פיהרט זיין אַקציע.

— צי ווייסט נישט אימיצער, אַז איינער פון די פּאַסאַזשירען פעהלט, איך בעט זיך אויפמערק־זאַם אַרומצוקוקען. קיינער האָט נישט געענטפערט. הגם אַלע האָבען זיך אַרומגעקוקט איבער דער גרופּע פּאַסאַזשירען וועלכע איז געשטאַנען גע־ציטערט פאַר קעלט, און נישט פערשטאַנען וואָס דאָ קומט פאָר, דער קאַפּיטאַן אַליין האָט דערווייל זיך אַרומגעקוקט און געזוכט די קליינע, שוואַרצע טענצערין ריטא, ער האָט בעמערקט די גרויסע אַרטיסטקעס און צווישען זיי אַ בלייכע, אַ ציטערדיגע ריטאַן.

— ווי איך זעה, איז אַלזא אַלץ אין אָרדנונג, געעהרטע הערשאַפטען, איהר קענט אונז ענטשולדיגען פאַר דעם טומעל און פּאַניק, וואָס מיר האָבען אַרויסגערופען. מיר האָבען אָבער אַנדערש נישט געקענט האַנדלען. ס'איז געווען אונזער פליכט זיך איבערצוצייגען, אויב ס'איז נישט געשעהען קיין אומגליק. איך ווינש אַלע אַ גוטע נאַכט. אַלע קענען רוהיג צוריק זיך לעגען שלאָפען.

די פּאַסאַזשירען, צופרידענע פון דעם אויס־גאַנג, זענען שפּאַסענדיג און וויצעלנדיג זיך, אַוועק אין זייערע קאַבינעס. כאַרט און אַדאָלף צופרידענע האָבען צוגעאיילט, אַז די טרופּע זאָל צוריק געהן שלאָפען. אַלע זענען אַוועק, נאָר איין ריטא האָט געוואָלט בלייבען פון היבטען, כדי צו קענען הע־בען אַ ציינען, אַז זי האָט עפּעס וויכטיגעס מיט־צוטיילען. זי האָט דאָס נישט געוואָלט אָפּלעגען אויף מאָרגען, ווייל אויב ס'איז יאָ געשעהען אַנ'אומגליק מיט לעהמאַנען, איז אפשר פאַראַן אַ מעגליכקייט איהם אָפּצוראַטעווען.

(פאָרטזעצונג קומט)

KONSUM
PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.
ROKICIŃSKA 54.   Dojazd Tramwajami 10 i 16

עמפפעהלט צום
סעזאָן פון זומער-וואוינונגען

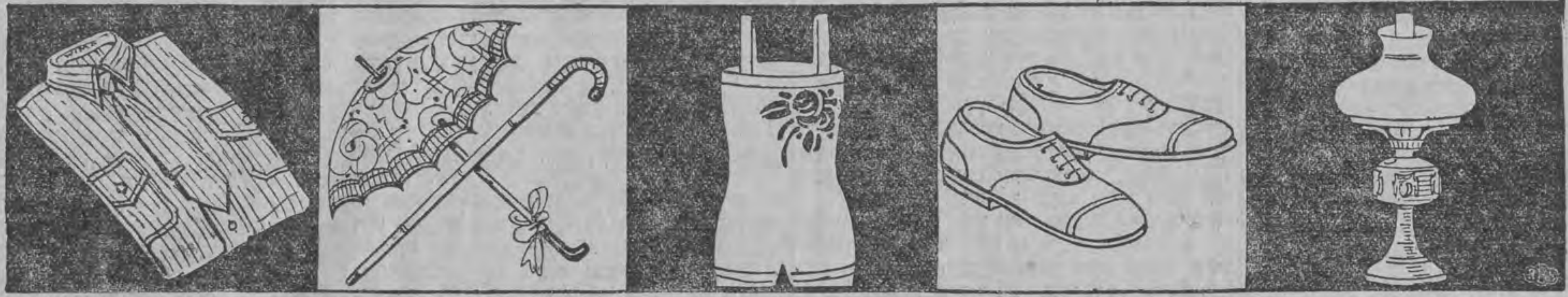

נאַפט לאַמפּעז — א קאָמפּלעט מיט א קלאָש — פון 13.65

טעננים-פּאַנטאָפעל — אין דער בעסטער קוואַליטעט — פון 6.20

דאַמען-קאָמבינאַציעס — ווייסע און קאָלירטע, טאַלעדאָ — פון 4.75

שירמלעך געמוסטערטע פון —.7 **שטעקענס** אין א גרויסן אויס־וואהל — פון 3.50

ספּאָרט-העמדער — אין אלע קאָלירען — פון —.7

דעטעקטאָרען — קאָמפּלעט מיט אַנטענע - מאַטעריאַל — 33.50

באָדע-קאָסטיומען — פאַר מענער, דאַמען און קינדער לעצטע נייהייטען

פּאַטעפאָנען וואָליזקאַווע —.80 — ווי אויך א גרויסער אויסוואהל פון גראַמאָפאָן-פּליטען

באָדע מאַנטלען, פּעלערינס — פון אויסגעצייכענטען מאַטעריאַל צו זעהר נידריגע פּרייזען.

וועק-זייגערס — אין א גרויסן אויסוואהל, ערשטקלאַסיגע אויספיהרונג — פון 9.90

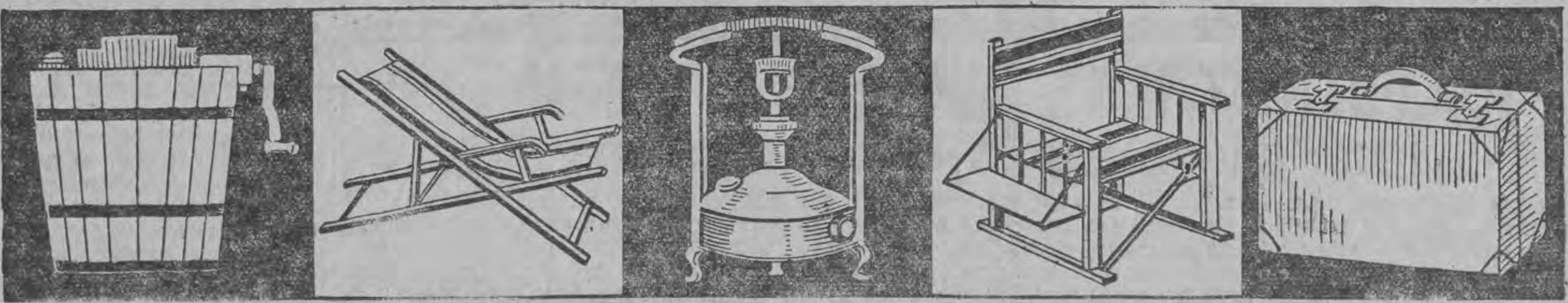

טשעמאָדאַנעס — סאָלידע, גוטע אויספיהרונג, אין פאַרשידענע גרויסען — פון 12.20

אַמעריקאַנער פאָטעלען — פאַר גאָרטען און פּלאַזשע — 25.—

מאַשינקעס — צום קאָכן אין א גרויסן אויס־אהל — פון 14.40

לעזשאַקעס — פון ערשטקלאַסיגען מאַטעריאַל. בעסטע אויספיהרונג — פון —.16

מאַשינקעס צו לאָדעס — ערשטקלאַסיגע קוואַליטעט אין פאַרשידענע גרויסען.

קינא-טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און וייטערע טעג!

פּרעכטיגער דאָפּעל-פּראָגראַם!

„שפּאַנישע נעכט"

וואונדערשעהנע דראַמע. — אין די הויפּט-ראָלען:

Aleksander D'ARCY, Marguerritte ALLAN

„לעבענס-קאַרוזעלע"

פילם, געשאַפען אויפ'ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון **Irena Zarzycka** אין די הויפּט-ראָלען:

IZA NORSKA i HARRY CORT

אכטונג, זומער = סעזאָן! אָנהויב פון די סעאַנסען: אין וואָכ. טעג 5.30 נאָכמ. שבת, זונטאָג 3 א זייגער בייטאָג

דער זאַל ווערט מעכאַניש ווענטילירט

Koncesjonowane kursy kroju i szycia

A. ROGOZIŃSKI, Piotrk. 85
tel. 212-34

נעהמט אָן איינשרייבונגען אויף קורסען פון צושניידען קליידער און דאַמען-בלוזען טעגליך פון 6–8 אָוונד, א חוץ פרייטאָג, שבת און זונטאָג.

בעמ.: א גרויסער אויסוואהל פון מענער- און דאַמען-אויסשניטען.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.

זונטאָג און יום-טוב פון 9–1 פאַר בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

בעלוינונג 50 זלאָטים

בעקומט דער יעניגער, וואָס וועט אָפּגעבן 3 וועקסלען פון 381 זל., וואָס איז פאַרלוירען געוואָרען זונטאָג נאָכמיטאָג אין „לונאַ-פּאַרק" אַפּצוברענגען צו ווידאַווסקי, 1 מאַי 19.

א קוואַליפיצירטע

נייטאָרין

וואָס קען זעלבסטשטענדיג פיהרען א פּראַצאָווניע ווערט געזוכט.

אָפּערטען אין אַדמיניסטר. פון „נייעם פאָלקסבלאַט" אונטער „נייטאָרין".

2 זאַקנמאַכערס

צו אַרבייטען האַנד-שטאַפּעטען אויף זייד און א שפּולער אויף א האַלבען טאָג קענען זיך מעלדען ביי פאַבריקאַנט פּילסודסקי 56 (ווסכאָדניא)

צו סווימערס

ווערט פון זאָפאָרט געזוכט א קוואַליפיצירטע האַנט און מאַשין-נייערינס

פּאָמאָרסקאַ 25 אייבעשיץ

DR. MED.

Haltrecht

ספּעצ. ערצט פאַר הויט און געשלעכטס-קראַנקה.

נעמט אָן פון 1 ביז 3 נאָכמ. און פון 6 ביז 8.30, אָון זונטאָג פון 9 ביז 12 בטאָג.

פּיעטריקאָווער 10

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פּרייזען.

Dr. MED. **H. LUBICZ**

ספּ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנק.

צענעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 142-13

עמפּפאַנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8, זונטאָג און יו"ט 9–1, פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע-זאַל.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

רענטגען-אינסטיטוט
און ערצליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגערזשער 17, טעל. 116-33

ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק אויגען-קראַנקה. פון 1–2

ד"ר ווינבערג אינערע, הערץ און לונגען פון 1–2 און פון 6–7

ד"ר יוסטמאַן נערוועו-קראַנקה. פון 12–2

ד"ר סטופּעל רענטגען פון 12–2 און 4–6

ד"ר פּאַפּיערני פרויען- און געבורטס-הילף פון 1–11½

ד"ר האַנטאַר כירורגישע קראַנקה. פון 5–6

ד"ר ראַקאָווסקי נאָז, האַלז און אויערען-קר. פון 10–11, 2–3 און פון 6–7

ד"ר ראָזענצווייג קינדער-קראַנקהייטען פון 11–12 און פון 4–5

ד"ר רוזשאַנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1–2

ג. ראָזעס צאהן - ערצט פון 9–1

א.גראָדזענסקי צאהן-ערצט פון 3–7

צאהן-פּלאָמבירונג, בעלעכטונג, קאָראָנען, מאַסטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגען-שטראַלען, פאַר בעשטראַלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאַמפּען, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע

אלע מעגליכע אַנאַליזען.

אימפונגען נגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין).

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.

ווויזיטען אין שטאָט.

כ'קויף ספרים
און ביכער

אַלערליי ספרים (הלכה, אגדה), ביכער און צייטשריפטען פון יודאַיקאַ און העברעאַיקאַ און אין אַלע אייראָפּעאישע שפּראַכען.

צו טרעפען יעדען מאָרגען פון 8 ביז 12 בייטאָג.

Aleja I Maja 39, m. 5.   9988

יעדער איינציגער

האָט זיך איבערצייגט, אַז פאַר

מעבעל

דיוואַנעס, פעלצען, נייה-מאַשינען, גאַרדעראָבען או"וו צאָהלט די העכסטע פּרייזען

א.ווייצמאַן שענקעוויטש 23

טעלעפאָן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פאַרשידען גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פאַרקויפען.

Dr. med.

M. Rosenthal

ספּעציאַליסט פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקה

11-go Listopada 19 (קאָנסטאַנטינער)

telefon 223-34 טעלעפ.

נעהמט אָן אין דער היים פון 4 ביז 7 אָוונט און אין לעטשניצע „סאָמאָך" ליטאָנאָווסקיעגאָ 1 (אַלעקסאַנדערער-גאַס) פון 1—2 נאָכמיטאָג.

DR. MED.

L. Pikielny

אוראָלאָג

ספּעציאַל-ערצט פאַר נירן, בלאָז און אורין-קראַנקה.

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעהמט אָן פון 4–7 אָוונט.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. א חודש מיט אָפּטראָגען א היים; אויף דער פּראָווינץ 6–50 א חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל.

פאַר'ן אינהאַלט און טערמינען די אַנאָנסען אין דער פאַרלאַג נישט פאַראַנטוואָרטליך

די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען

איך טעקסט — 40 . . . . . 60— 4

נאָכ'ן טעקסט—12 . . . . . 18— 8

פאַר שפּאַלטען-שורה: פאַר דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. טעלדונגען—10 גר. א וואָרט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg.   Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 26.